

Waterbeleid in West-Vlaanderen

Als het water zakt, kraakt het ijs...

Groot Gedelf en Boerenbond samen tegen verbreding

Stormvloedkering uitgetest in havengeul

Hollandse aardappel moet verzilting aankunnen

ACTIECOMITÉ OVERHANDIGT 'OVERLASTWATER'
Eau Zo Beu eist oplossing voor overstromingen

Vernielend Orkaan kost talrijke Personen het Leven Dijken door woeste zee en zwellende rivieren ingebeukt

DUIZENDEN DODE VISSEN IN DE SCHELDE

Massale vissterfte in Avelgem

STAD WIL OVERLAST TEGENGAAN MET WATERBUFFERBEKKEN
Tweede overstroming op één maand tijd

Disgracht illegaal gedicht

Civiele bescherming helpt water pomp

DONDERDAG 31 JANUARI 2013, 03U00

GEMEENTEBESTUREN KRIJGEN UITLEG OVER MAATREGELEN

Provincie bestrijdt erosie in heuvelstreek

INSTALLATIE VOORKOMT WATERVERVUILING IJZERBEKKEN

Boeren kunnen sproeitoestellen voortaan veilig vullen

Inhoudstafel

1. Introductie	(p.4)
2. 2050: Veel beekjes maken één groot water	(p.5)
3. De kruik gaat te water tot ze breekt	(p.7)
<i>Het beleid ook bron van wateroverlast?</i>	
3.1. Algemeen beleid	
3.2. Als het water zakt, kraakt het ijs	
<i>Alles heeft zijn oorzaken</i>	
3.2.1. vermindering of verhindering van infiltratie	
3.2.2. de vermindering van natuurlijke bergingscapaciteit van oppervlaktewater	
3.2.3. vermindering van de berging van grondwater en kwel	
3.2.4. strijd voor waterkwaliteit	
4. Geen slag in 't water	(p.9)
<i>Beleidsvoorstellen voor een beter waterbeleid</i>	
4.1. Ruime benadering Integraal Waterbeleid: artikel 5 van het decreet	
4.1.1. bescherming, de verbetering of het herstel van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen	
4.1.1.1. minstens een goede chemische, ecologische toestand voor oppervlaktewater-lichamen (natuurlijke en kunstmatige)	
4.1.1.2. minstens een goede kwantitatieve toestand voor oppervlaktewaterlichamen (natuurlijke en kunstmatige)	
4.1.1.3. minstens een goede chemische en kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen	
4.1.2. het duurzaam beheer van de voorraden aan oppervlakte- en grondwater	
4.1.2.1. een duurzame watervoorziening, met inbegrip van de winning, opvang, behandeling en distributie van water bestemd voor menselijke aanwending	
4.1.2.2. een duurzaam watergebruik	
4.2. Het voorkomen van de verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen en van waterrijke gebieden	
4.2.1. het behouden en herstellen van de natuurlijke werking van watersystemen	
4.2.2. het ongedaan maken of het beperken van het schadelijk effect van versnippering die is ontstaan door niet-natuurlijke elementen in en langs oppervlaktewaterlichamen	
4.2.3. de vrije vismigratie verzekeren voor alle soorten vis vóór 1 januari 2010, in alle hydrografische stroomgebieden, en het voorkomen van nieuwe migratieknelpunten	
4.2.4. Het hanteren van technieken van natuurtechnische milieubouw	
4.3. Het verbeteren en het herstellen van aquatische ecosystemen en van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen	
4.4. Het beheer van hemelwater en oppervlaktewater zo organiseren dat:	
4.4.1. het hemelwater zoveel mogelijk verdampt of nuttig wordt aangewend of geïnfiltreerd, en dat het overtollig hemelwater en effluentwater gescheiden van het afvalwater en bij voorkeur op een vertraagde wijze via het oppervlaktewaternet wordt afgevoerd	
4.4.2. verdroging wordt voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt	
4.4.3. zoveel mogelijk ruimte wordt geboden aan water, met behoud en herstel van de watergebonden functies van de oeverzones en overstromingsgebieden	
4.4.4. de negatieve gevolgen die overstromingen buiten de afgebakende overstromingsgebieden met	

zich meebrengen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed, de economische bedrijvigheid en de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, beperkt worden

4.5. Het terugdringen van landerosie en van de aanvoer van sedimenten naar de oppervlaktewaterlichamen, en van het door menselijk ingrijpen veroorzaakt transport en de afzetting van slib en sediment in het oppervlaktewaterlichaam

4.6. Het beheer en het ontwikkelen van waterwegen met het oog op de bevordering van een milieuvriendelijker transportmodus van personen en goederen via de waterwegen en het realiseren van de intermodaliteit met de andere vervoersmodi en het bevorderen van de internationale verbindingfunctie ervan

4.7. De integrale afweging van de diverse functies binnen een watersysteem, evenals het onderling verband tussen de verschillende functies van het watersysteem.

4.8. Het bevorderen van de betrokkenheid van de mens met het watersysteem, waaronder de verhoging van de belevingswaarde in stedelijk gebied en vormen van zachte recreatie

4.8.1. het water en de andere onderdelen van het milieu, in het bijzonder het met het water verbonden ecosysteem

4.8.2. het grondwater, oppervlaktewater en hemelwater

4.8.3. de waterkwaliteit en de waterkwantiteit

4.9. De provincie onderneemt

4.10. De provincie kijkt vooruit

5. Het water komt aan de lippen

(p.22)

Opstootjes van erkenning van het probleem, maar ook duurzame oplossingen?

5.1. De druk van belangen

5.1.1. met de hulp van de media?

5.1.2. economische druk?

5.2. Wie kan het verschil maken in de provincie?

5.2.1. provinciale partners in Integraal Waterbeleid

5.2.2. een cruciaal plan voor Integraal Waterbeleid: het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan

5.3. Intussen op het terrein: bufferen en versneld afvoeren in plaats van vasthouden, bergen en vertraagd afvoeren ?

5.3.1. het beheer van de waterlopen

5.3.2. Risico's bij het ontwikkelen van de scheepvaart langs het Schipdonkkanaal

5.3.3. provinciale bufferbekkens

5.3.4. individuele waterspaarbekkens

5.3.5. ruimte voor water

5.3.6. ruime bewustmaking bij West-Vlaamse bevolking

6. Eindconclusie

(p.41)

Waterbeleid in West-Vlaanderen

Als het water zakt, kraakt het ijs...

1. Introductie

Dat de West-Vlaming zal moeten leren leven met wateroverlast, staat vast. Dat het in de toekomst met momenten ook met wat minder water zal moeten, staat ook vast, samen met het feit dat het grondwater in bepaalde gebieden van de provincie stilletjesaan verzilt. Veelal is dit het gevolg van zaken die in het verleden, onder de noemer van economische groei, ruimte voor kwalitatief wonen, schaalvergroting in de landbouw, toerisme,...zijn gebeurd. Echter 'achter de kermesse komt de gheselinge': niet enkel de gevolgen van ingrepen op het landschap en milieu in het verleden (en in het heden), maar ook de consequenties van de klimaatverandering moeten in het beleid aangepakt worden. En hierbij heeft ook de provincie een stevige vinger bij in de pap te brokken. Niet enkel onder haar directe verantwoordelijkheid, maar ook in samenwerking met of via de vertegenwoordigers op andere niveaus kan de provincie een duurzaam (en integraal) waterbeleid bewerkstellingen of bepleiten.

Deze nota wil niet defaitistisch zijn, in de provincie gebeuren heel wat positieve zaken, ook in het kader van het waterbeleid. Zo is er het aankoopbeleid van domeinen, het onderzoek gelinkt aan diverse organisaties binnen de provincie, maar ook de grensoverschrijdende samenwerkingen en vele andere voorbeelden. We kunnen ons echter niet van de indruk ontdoen dat West-Vlaanderen geen écht gedurfd beleid wil of kan voeren. We geven hiermee dan ook een aantal aanbevelingen, opdat 'water' ook voor de komende generaties niet als probleem hoeft aanzien te worden. We hopen het provinciebestuur hiermee aan te zetten om de voorhoede te zijn van een doordacht waterbeleid in Vlaanderen.

Deze nota vertrekt dan ook vanuit een aantal bevindingen over en aanbevelingen voor het huidige beleid. Deze worden verder gestaafd door concrete voorbeelden en beschouwingen van documenten, om dan de ruimere context van de conclusies te duiden.

We willen met dit document het politieke bestuur aanzetten om gedurfde, maar broodnodige keuzes te maken, die ook op lange termijn zullen renderen.

2. 2050: Vele beekjes maken groot water

In 2050 kan de West-Vlaming gerust zijn, althans wat eventuele waterproblemen betreft. Immers, het beleid heeft de waarschuwingen in het verleden krachtdadig aangegrepen om van de provincie een model voor waterbeheer te maken. Haar ligging aan de kust, haar functie als groenten- en graanschuur van het land, hoofdproducent voor windenergie in Vlaanderen, uitgetekende toeristische regio én topregio voor cleantech en duurzaam transport levert haar geen windeieren op.

De West-Vlaamse Milieufederatie droomt het even met je mee...

West-Vlaanderen topregio

In 2050 leven we in een open en stedelijk West-Vlaanderen waar ruimtelijke ontwikkelingen bijdragen tot een de verbetering van ons leefmilieu. West-Vlaanderen is minder versnipperd en minder rommelig. Door het verdichten en verduurzamen van historische stads- en dorpskernen, goed gelegen verkavelingen en bedrijvenszones is de bebouwingsdruk op open ruimte afgenomen. Nieuwe bebouwing in de kernen gaat samen met een evenwaardige ontharding in het landelijk gebied. Ruimtelijk herstel in overstromingsgebieden en natuurgebieden geeft ruimte terug aan de natuur en geeft natuurlijke kringlopen meer kansen. Programma's voor landschappelijk herstel geven regio's opnieuw een herkenbaar karakter.

Ruimte

De provincie heeft haar rol als beheerder van de ruimte volop ingevuld. Een doorgedreven samenwerking tussen de verschillende waterbeheerders en ruimtelijke planners, samen met het betrokken middenveld, heeft geleid tot een behoud en uitbreiding van de ruimte voor water, in afstemming met de noden. De groen-blauwe aders in het landschap kregen hun oude glorie terug. Ophogingen werden ongedaan gemaakt, oevers verbreed en geschuind, natte natuurgebieden krijgen

De stad in 2050?

terug hun oude functie terug (zuiver water bufferen)

en bossen vangen bovenstrooms de eerste

neerslagpieken op. Uiteraard gebeurde dit met de gekende integrale en gebiedsgerichte benadering van de provincie. Deze integrale visie werd bekomen door het samenbrengen van de actoren op vlak van waterbeheersing, op vlak van optimalisering van biodiversiteit, landschapsontwikkeling, ruimtelijke planning en de toeristische sector. Uiteraard werden van het begin af aan alle bewoners van de gebieden samengebracht, immers, bij hen zit heel wat kennis over het watersysteem van de regio en door hen kan er al heel wat water aan het begin van de keten vastgehouden worden.

Het resultaat mag er zijn. Elke woonkern, gelegen aan een waterloop, heeft een specifieke aanpak. Stroomopwaarts van bebouwde kernen werd het landschap ingezet als buffergebied dat het water de nodige ruimte geeft. In de kernen kreeg water terug plaats als blauw-groene as en wordt het hemelwater gescheiden opgevangen. Om kosten te besparen werd geopteerd voor een open systeem voor hemelwater, zo krijgt water ook terug haar plaats in het straatbeeld. Eens de kern voorbij werd er terug ingezet op groene ruimte voor water. Het ruimtelijk beleid heeft de externe kosten van het vroegere beleid van verharden en uitbreiden mee gerekend in haar vernieuwde beleid en plukt nu de

vruchten hiervan, door minder overstromingen, een gebalanceerde watertoevoer voor de consumenten van het water en een verminderde druk op de zoetwatervoorraden.

Kwaliteit

De kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater heeft al even de Europese normen gehaald en meer. De provincie heeft niet gewacht op een striktere wetgeving of strafmaatregelen om mee aan de basis te liggen van een effectieve uitvoering van de bekkenbeheerplannen. Via een mix van gebiedsgerichte ontkoppeling van rioleringen en overstorten, het herwaarderen van de natuurlijke zuiveringskracht van water (door vegetatie en structuurelementen), bewustmaking van aangelanden, kordate handhaving en investering in transitie van de intensieve landbouw, naar een landbouwsysteem dat afgestemd is op de draagkracht van de regio, heeft ze ervoor gezorgd dat de West-Vlaamse waterlopen een trekpleister zijn voor zeldzame flora en fauna, die op hun beurt de verantwoorde toerist aantrekken. Dit groene imago verzilvert ze nu in haar leiderspositie op het vlak van recuperatie van nutriënten uit afvalwater, cyclisch gebruik van afvalwater en het exporteren van zelfvoorzienende woonprojecten.

Klimaat

De Klimaatatlas van de provincie was een keerpunt in de bewustwording van politiek en burger. De CO₂-uitstoot is niet alleen drastisch verminderd, maar de onvermijdelijke klimaatverandering werd als prioritaire uitdaging voor het beleid vooropgesteld. De ruimte die de provincie, met haar partners, voor water heeft geschapen, zorgt er nu voor dat de pieken en dalen in watervoorziening goed kunnen opgevangen worden. De steden hebben, met hun groene en blauwe aders, geen gebrek aan verkoeling in de hete zomers en kunnen de neerslagpieken vlot verwerken. Immers, straten fungeren nu als extra buffers samen met parken en tuinen (toch een 8% van de oppervlakte). Huizen hebben groendaken die de eerste regen voor een tijdje vasthouden. Parkings zijn doorlatend geworden en de stadsbossen werden een spons aan de rand van de stad. Een zegen in de zomer, zo blijkt, want door de verdamping blijft de stad een relatief koele zone. Een zegen ook voor de kosten, immers, zo worden heel wat kosten bespaard in de gezondheidszorg, energie voor de verkoeling van de huizen, rampschade, bewateringskosten, ... De provincie heeft toentertijd een goede keuze gemaakt, door een breed draagvlak te creëren, de mensen mee te nemen en de klimaatverandering tot een provinciale uitdaging uit te roepen.

Kust

De provincie heeft er goed aan gedaan om niet volledig verder te bouwen op het kustverdedigingsplan. We konden immers niet blijven muurtjes bouwen om het stijgende water tegen te houden. Soms moet men kunnen toegeven. En ook dat heeft de provincie geen windeieren gelegd. Dat de zandsuppleties niet zouden volstaan, bleek na herhaaldelijke aanvullingen. Nu de provincie ook de spontane duinvorming ruimte heeft gegeven en er terug voldoende ruimte is voor natuurlijke processen in en langs het zeewater en dieper landinwaarts, is de zee niet meer zo bedreigend voor de kustgordel. Daarenboven heeft de provincie de klimaatplannen van de kustgemeenten intensief begeleid, wat ervoor heeft gezorgd dat nu ook de bebouwing weinig hinder heeft van kleine overstromingen vanuit de zee. Al deze elementen gaven de kust een aantrekkelijker imago en zorgde voor een golf aan activiteiten voor het toerisme, het jaar rond.

De kust in 2050?

3. De kruik gaat zo lang te water, tot ze breekt

Het beleid ook bron van wateroverlast?

3.1. Algemeen beleid

De provincie is een beleidsniveau dat dicht bij de mensen staat. Raadsleden en gedeputeerden zijn veelal heel toegankelijk en dat geldt ook voor de administratie. Op politiek niveau kan dit leiden tot een aanpak in functie van economische belangengroepen, eerder dan een aanpak die gericht is op een duurzame toekomst. Niet enkel de provinciale beleidsvoerders, maar ook de gemeentelijke staan onder directe druk van deze belangengroepen. Daarenboven moeten de lokale overheden ook inkomsten uit belastingen en heffingen werven, wat kan leiden tot een permissief beleid voor het inpalmen van open ruimte voor water, het nemen van ad hoc maatregelen, of het vergunnen van activiteiten die niet steeds de duurzaamheidstoets zouden doorstaan.

Voorbeelden hiervan zijn (onder andere) de bufferbekkens, de overexploitatie van diep grondwater (sokkelsysteem) voor de voedingsindustrie, de voorgestelde uitbreiding van het Schipdonkkanaal, het gebrek aan handhaving bij overtredingen,... Voorbeelden hiervan komen later in tekst.

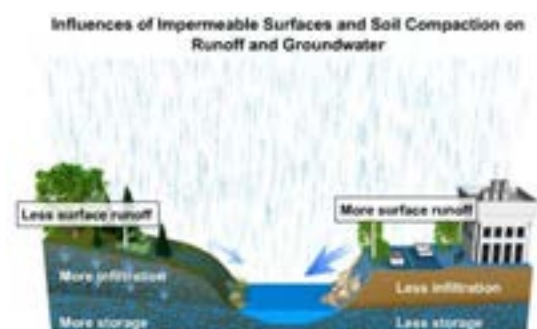
Een Integraal Waterbeleid is echter een combinatie van dringende maatregelen en maatregelen die een langetermijneffect nastreven. Het is een beleid dat ook beslissingen durft te nemen die niet steeds rechtstreeks gunstig zijn voor de economie, zoals die nu bestaat, maar wel kijkt naar een andere economie, die duurzaam omspringt met de ruimte voor water en leven. Deze keuze vinden we nog te weinig terug in het waterbeleid in West-Vlaanderen.

Algemeen is het duidelijk dat de neuzen van de provinciale en lokale beleidsvoerders nog niet in dezelfde richting staan. Beslissingen dienen een directe zichtbaarheid te hebben en bovendien inzetbaar te zijn voor de (lokale)economie. Maatregelen die op langere termijn een meer duurzaam effect hebben, lijken minder in trek. Daarenboven worden de effectversterkende gevolgen van de klimaatverandering niet in een gecoördineerd beleid vertaald, blijkens de beleidsnota's, noch voor mitigatie als voor adaptatie (dus ook versterking van de biodiversiteit). Dit heeft, onder andere, tot gevolg dat acties in dat kader als losse flodders op de bevolking worden afgevuurd, zonder een integrale langetermijnvisie uiteindelijk doel.

3.2. Als het water zakt, kraakt het ijs

Alles heeft zijn oorzaken

We hoeven de oorzaken voor de waterproblemen niet steeds extern te zoeken. Uiteraard is er de klimaatverandering, demografische groei en verstedelijking, de komst van de auto,... Veel van de oorzaken liggen echter bij het beleid en de manier hoe het beleid reageert en heeft gereageerd op de veranderingen in de samenleving. De gevolgen van dit beleid zijn vandaag des te meer voelbaar en het beleid van vandaag zal ook morgen voelbaar zijn.

Een duurzaam ruimtelijk beleid is cruciaal

Veranderingen in het natuurlijk landschap hebben hun effecten op waterbeheer

3.2.1. Vermindering of vermindering van infiltratie, waardoor het water sneller afstroomt. Dit kan een natuurlijke oorzaak hebben, bij verzadiging van de waterbergende capaciteit van de grond, of een hoge intensiteit van de regenbuien. Dit wordt echter versterkt door het verharderen van de valleibodems,

het extensief aansnijden van open ruimte, individuele verhardingen (opritten en bedrijfsverhardingen (parking bijv.)), wegenissen en een onaangepast rioleringsstelsel. Daarnaast is ook de landbouwexploitatie belangrijk, immers door schaalvergroting, het gebruik van zware landbouwmachines, het scheuren van graslanden, een verarmde bodemstructuur en erosiegevoelige teeltrotaties, neemt de bodem minder water op en stroomt het water sneller af (samen met de bodem). Daarenboven blijken heel wat kleine landschapselementen in actieve landbouwzones zoals hagen, bosjes, poelen en grachten,... ongestraft gerooid of gedempt te worden en de ruimte voor de vrije natuur steeds meer beperkt is geworden.

3.2.2. De vermindering van natuurlijke bergingscapaciteit van oppervlaktewater wordt in deze provincie soms heel subtiel veroorzaakt door achtereenvolgende ophogingen van komgronden, of inname van natuurlijke overstromingsgebieden door bebouwing of andere doeleinden. In het verleden werden beken ingekokerd, rechtgetrokken of werden grachten gebetonneerd en uitgediept, in functie van een versnelde afvoer. En nog steeds bestaat de overtuiging dat zowel het ophogen als het versnellen van de afvoer een positief effect hebben op de waterhuishouding, immers, onder de noemer van beter onderhoud wordt bijvoorbeeld het Sint-Trudoledeken gebetonneerd en zijn verschillende ophogingen in de vallei van de Heulebeek de oorzaak van het capaciteitsgebrek van het nabijgelegen bufferbekken. Daarenboven worden regelmatig pesticiden ingezet om oeverlanden en aangelande gronden onkruidvrij te maken en hebben de erosiebestrijdingsplannen vooral papieren beloften opgeleverd. Hierdoor blijft de bodem afspoelen en deze doet dan op haar beurt de waterlopen verstoppert. Omwille van een grote vraag vanuit verschillende sectoren, kampt de landbouw in drogere tijden met een watertekort, waardoor de voorraad oppervlaktewater gevoelig afneemt. Hierdoor stijgt de bergingscapaciteit mogelijks, maar uiteindelijk zorgt dit voor een wezenlijke verdroging van de omliggende natuurlijke systemen en verdere uitputting van de grondwatertafels.

3.2.3. Vermindering van de berging van grondwater en kwel als gevolg van de drainage van deze gebieden. Waar de drainage onder de grondwatertafel ligt, komt er ook een capaciteit voor berging vrij, bij hevige regenval. Echter, op ecologisch vlak, zorgt dit voor verdroging van kwelrijke gebieden en natte graslanden. Ook de winning van grondwater (en het gebrek aan aanvulling), zoals in het Sokkelsysteem, leveren nu reeds problemen op voor deze systemen. Naast de verzilting van het grondwater in bepaalde gebieden, treedt ook verdroging op van de bovenliggende gronden en verhoogt het gehalte aan nutriënten in de grond (omwille van temperatuurstijging en verhoging zuurstofgehalte).

3.2.4. De strijd voor waterkwaliteit wordt niet steeds gewonnen, zeker niet in West-Vlaanderen. Door de verhoogde druk op het watersysteem vanwege, onder andere, de steeds intensiever wordende landbouw, blijven stikstof (IJzerbekken) en nitraten (overschrijdt 48% van de MAP-meetpunten in 2011-2012 de nitraatnorm, tegenover Vlaanderen 28%) in onze provincie voor problemen zorgen. En hoewel

we steeds meer 'schone' waterlopen hebben, durven de riool-overstorten wel eens als spelbreker optreden.

Door een gebrek aan structuurvariatie en begroeiing in vele waterlopen, samen met een beperkt bodemleven, hebben onze waterlopen ook een beperkt zelfreinigend vermogen.

Zorgwekkende waterkwaliteit heeft vele oorzaken

De provincie heeft ook de strijd met het erosieprobleem nog niet gewonnen. Immers, samen met de afspoelende grond, komen ook de nutriënten en pesticiden in het oppervlaktewater.

4. Geen slag in 't water

Beleidsvoorstellen voor een beter waterbeleid

Kort extract van de website van Vereniging voor Vlaamse Provincies: "De provincies geven uitvoering aan een integraal waterbeleid. Een dergelijk beleid impliceert de afstemming tussen verschillende maatschappelijke belangen (landbouw, economie, recreatie, natuur, ...) en de samenwerking met verschillende partners (gemeenten, Vlaams Gewest, polders, wateringen, Aquafin, bedrijven, grensregio's, ...).

De provincies zijn ideaal geplaatst om deze afstemming en samenwerking te bevorderen. Zo coördineert de provincie onder meer de opmaak en de uitvoering van de deelbekkenbeheerplannen via de waterschappen en organiseert zij regelmatig overleg- of infomomenten over allerhande wateraspecten. De provincies coördineren ook de fusie- en afschaffingsdossiers in kader van de modernisering van polders en wateringen."

Waterbeleid moet radicaal zijn

betrokken partij in vrijwel elk dossier binnen de provinciale grenzen, dat met water te maken heeft.

Ook in de toekomst zal de provincie een cruciale rol blijven spelen bij het bepalen van het waterbeleid. Immers, met twee vertegenwoordigers uit de deputatie binnen de bekkenbureau's, de afvaardiging van de VVP binnen het CIW, de lokale coördinatiefunctie van de gouverneur voor de Vlaamse administraties, de (waarschijnlijk) grotere rol van de provincies bij de Regionale Landschappen, het onderbrengen van de onbevaarbare waterlopen categorie 3 bij de provincie,... Daarenboven vraagt de tweede waterbeleidsnota ook meer afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen en heeft ze een aantal specifieke opdrachten te vervullen binnen het waterbeheer in de provincie (zie krachtlijnen waterbeleidsnota).

4.1. Ruime benadering Integraal Waterbeleid: artikel 5 van het decreet

In het decreet Integraal Waterbeleid van 18 juli 2003 wordt waterbeleid beschouwd aan de hand van een aantal parameters. Deze geven aan dat waterbeleid niet enkel een zaak is van overlastbeperking, maar stelt een holistische aanpak voorop. Net zoals de natuur- en milieubewegingen dat doen. Een provinciale invulling van deze aanpak, kan dan ook slechts en alleen integraal zijn, als alle facetten op een gecoördineerde en transparante manier worden opgenomen in het beleid.

Vertrekkende vanuit het artikel 5 van het decreet, willen we de aanbevelingen op een geordende manier tot bij de juiste instanties brengen, zonder de pretentie van volledig te zijn. Het artikel neemt de onderstaande punten als te verwezenlijken doelstellingen. Vermits deze kaderen binnen het Vlaamse beleid, bieden ze ook een kader voor het provinciale beleid. We beschouwen deze punten vanuit een beleidsvisie die erop gericht is de natuur een prioritaire rol te geven in het waterbeleid. Dit blijkt trouwens ook niet alleen de meest (kosten-baten) efficiënte manier te zijn, maar ook de meest effectieve (robuust, flexibel en no-regret (zie later)).

4.1.1. Bescherming, de verbetering of het herstel van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen op zo'n wijze dat tegen de datum, 22 december 2015 (kwaliteit) en 22 december 2021 (kwantiteit) een goede toestand van de watersystemen wordt bereikt.

Onder een goede toestand wordt verstaan :

4.1.1.1. Minstens een goede chemische, ecologische toestand voor oppervlaktewaterlichamen (natuurlijke en kunstmatige)

Het verminderen van de instroom van verontreinigende stoffen in het oppervlaktewater
De provincie *ontkoppelt verder met prioriteit voor de ecologisch kwetsbare gebieden*. Overstorten mogen in de toekomst niet meer de oorzaak zijn van vervuiling van beken, akkers en gronden, of van vissterfte. Op plaatsen waar dit gevaar bestaat, wordt de rechtstreekse verbinding met de waterloop onderbroken. De provincie intensifieert ook de grensoverschrijdende samenwerking (Frankrijk) en met Wallonië om tot een beter resultaat voor het instromende water te komen.

De provincie *treedt streng op* tegen het overtreden van de 5 meterregel voor de oevers van haar waterlichamen. Daarenboven laat ze geen werken toe tijdens de broedperiodes.

De provincie werkt verder aan het *bufferen van de waterlopen*, om deze bij overvloedige neerslag te vrijwaren van een overvloed aan nutriënten en pesticiden. In dit kader kan ook een doortastend erosiebeleid worden beschouwd. Dit komt later terug aan bod.

De provincie *verdiept de gebiedsgerichte en projectmatige benadering*. Ze investeert dan ook maximaal in een samenwerking tussen verschillende (eigen en andere) diensten en overheden en streeft naar een zo ruim mogelijke betrokkenheid van doelgroepen. Vanuit deze samenwerking kan er terug een overkoepelde samenwerking groeien rond Integraal Waterbeleid.

De provincie zet stevig in op de *waterkwaliteitsgroepen en het creëren van een draagvlak hiervoor*, in afstemming met de gebiedsgerichte aanpak van de waterlopen. Hiertoe voert ze ook een open communicatie over de resultaten van deze groepen voor de deelbekkens.

Het behouden en bevorderen van de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater

De provincie investeert in de *opleiding en aanstelling van toezichthouders* ikv het Milieuhandhavingsbesluit (2008/12/12) en publiceert een jaarlijks rapport van vaststellingen en

evoluties. Deze moeten doelgericht en onafhankelijk instaan voor het respect voor de kwaliteit van de waterlopen.

Om het ontwikkelen van biotopen te stimuleren en zo de veerkracht van het ecologisch systeem van het waterlichaam te versterken, gebruikt de provincie de *inventaris van de hydromorfologie van de waterlopen* binnen het waterlopenbeleid. Aan de hand van deze modellen werkt de provincie aan een robuuste ecologische kwaliteit van het water. De provincie schakelt hiervoor, waar mogelijk, ook *oude verlaten waterlopen* terug in, of geeft ruimte aan waterlopen om deze terug, op een natuurlijk omkaderde manier, te laten *meanderen*.

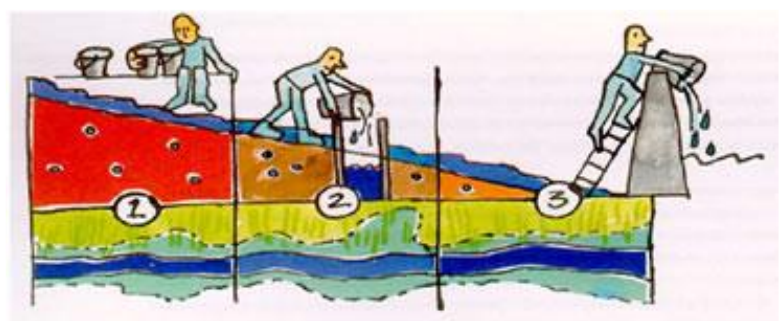
4.1.1.2. Minstens een goede kwantitatieve toestand voor oppervlaktewaterlichamen (natuurlijke en kunstmatige)

De enige gebieden die momenteel nog echt *water vasthouden* zijn parken, bossen, natuurgebieden en weilanden. De capaciteit van landbouwgrond voor het vasthouden van water moet verder omhoog door onder andere een aangepast peilbeheer, betere grondstructuur en het tegengaan van verdichting. Gebiedsgericht uitwerken van projecten rond waterconservering (zie Noorderkempen) kunnen zorgen voor extra capaciteit in droge periodes. Ook de stroomopwaarts gelegen natuurgebieden kunnen nog meer ingezet worden als buffer voor het water. De provincie kan hiervoor natuurverenigingen intensiever ondersteunen en de eigen natuurgebieden nog meer ontvankelijk maken als waterbuffer, waar deze natuur het toelaat, de kwaliteit voldoende is, de instroom uit overstorten verhinderd is,... (zie onder).

Bij de captatie van oppervlaktewater uit (eveneens gravitaire) waterlopen houdt de provincie een minimumniveau voorop tot aan welke waterstand aan deze waterloop mag onttrokken worden. Hierbij maakt ze een onderscheid in waterregime voor de verschillende gebieden (bedrijventerreinen, woongebied, landbouwgebied, gebieden met een hoge natuurwaarde,...) Dit kan dan de andere gebruikers, zoals natuurgebieden, van verdroging sparen en andere gebruikers nog het recht van een aangepast gebruik geven. De provincie verstrengt daarom het toezicht op vaste constructies voor het onttrekken van oppervlaktewater aan de waterlopen die onder haar bevoegdheid vallen, legt een vergunning op voor vaste installaties en verstrengt (ism Polders en Wateringen) het toezicht op afdamming van grachten door aangelanden. In dit kader bewandelt de provincie ook verder het pad van de protocollen zoals deze rond de Blankaart is en rond de Uitkerkse Polders wordt uitgewerkt. Dit om een minimumpeil voor de omliggende natuurwaarden te garanderen.

De provincie zet nog meer in op de *afbouw van het gebruik van kunstmest*, om zo het waterbergend vermogen van landbouwgronden te verhogen (natuurlijke verrijking van de bodem, geeft de bodem immers een verhoogde 'spons'-werking).

De provincie maakt *klimaatbestendige, hydraulische modellen* op van haar waterlopen. Zo kan een integrale oplossing worden gezocht voor het kwantiteitsvraagstuk van de waterlopen. Het gebruik van verschillende scenario's zal deze waterlopen en hun aangelanden ook in

Vasthouden - bergen - afvoeren

De drietrapstrategie wordt veelal verengd tot de twee laatste

de toekomst van antwoord dienen.

4.1.1.3. Minstens een goede chemische en kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen

Grondwaterontginning wordt voor minstens 75% afgebouwd. Voor het algemeen belang blijft het Vlaams Gewest het niveau, die vergunningen i.v.m. het gebruik van grondwater *verstrekt*.

De provincie zoekt samen met de beheerders van open ruimte naar *mogelijkheden tot berging en infiltratie van water* naar de onderliggende waterlagen. De mogelijkheden tot het *kunstmatig aanvullen van grondwaterlagen* (met zuiver water) en *peilgestuurde berging* van water zijn voor onze provincie nog weinig ontgonnen mogelijkheden. Het vermijden van verzakkingen en verzilting (waar nodig), maar ook het opvangen van piekdebieten en tekorten, zijn hiervan het resultaat. Polders geven bijvoorbeeld mogelijkheden tot berging van grote hoeveelheden water, mits het hanteren van 'oude' principes, zoals die van een 'terpenboerderij', waarbij de gebouwen op een verhoogd landgedeelte staan.

De provincie creëert draagvlak voor *het pesticidenvrij houden van privégronden* en hanteert zelf de meest strikte invulling bij het afwegen van kosten – baten van eventueel gebruik.

De provincie begeleidt intensief de gemeenten die de pesticidendoelstellingen niet gaan halen tegen 1 januari 2015 en streeft er op Vlaams niveau naar om het vage afwijkingscriterium 'onevenredig hoge kosten' (artikel 6 van het ontwerp van decreet) mee te sturen naar een maximaal restrictieve doelstelling. De provincie ondersteunt de draagvlakverbreding die er nodig is om meer inheems groen (onkruid voor anderen) toe te laten op openbare gebieden. Ze ontraadt tegelijk ook het aanleggen van extra verharding om kruidgroei te vermijden en integreert de adviezen voor een pesticidenvrij beheer binnen de waterparagraaf bij vergunningsaanvragen.

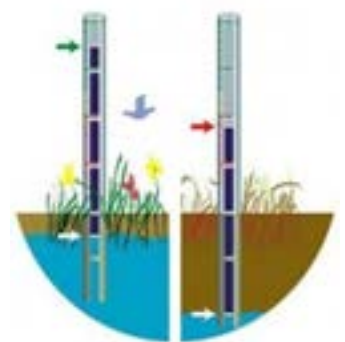
De provincie kijkt samen met de bevoegde partners naar mogelijkheden om *stedelijk afvalwater te hergebruiken* voor de irrigatie van de omliggende landbouw, om zo de grondwatertafels te ontlasten.

De provincie zoekt naar mogelijkheden om de wateraudit voor bedrijven meer toe te passen, prioritair in gebieden met een bedreigde grondwatertafel.

De provincie maakt van *handhaving* een prioriteit (zie eerder).

4.1.2. Het duurzaam beheer van de voorraden aan oppervlakte- en grondwater

Water wordt nog steeds niet genoeg naar waarde geschat. De provincie heeft als medebestuurder van de VMW een grote rol in het aanleveren van water en het terugdringen van het verbruik, door het stimuleren van efficiënter gebruik en hergebruik van water. Ook het zicht krijgen op de oorzaak en het terugdringen van waterlekken kan bijdrage leveren tot het waterverbruik. Immers, met 18,7%

Grondwater heeft meer dan enkel economische functies

niet-geregistreerd verbruik (ook brandweer en gemeentelijke diensten) van het totale verbruik, lijkt dit wel een onredelijk hoog gemiddelde voor de provincie (Nederland 5%).

Daarenboven is er heel wat water nodig voor de verschillende sectoren, niet alleen landbouw, maar ook de gebonden industrie, transport, natuurgebieden en zo meer, hebben water nodig om hun voortbestaan in de toekomst te garanderen.

In eerste instantie kan men al heel wat verbruik uitsparen door rationeler om te springen met waterverbruik. Het verbruikte water mag niet eindigen als transportmiddel van afvalstoffen, daarvoor is het te kostbaar. Daarenboven kunnen we niet anders dan de veranderingen in de toekomst mee op te nemen in een flexibel en robuust beleid.

4.1.2.1. Een duurzame watervoorziening, met inbegrip van de winning, opvang, behandeling en distributie van water bestemd voor menselijke aanwending

Hoewel onze provincie veel wateroverlast heeft, kent ze ook veel watertekort. De provincie koppelt *de clustering van de intensieve groententeelt en de verbonden industrie* aan een intensieve opvolging door wateraudits en regiospecifieke beleidsmaatregelen om de tekorten op te vangen.

4.1.2.2. Een duurzaam watergebruik

De provincie zet volop in op het rationaliseren van het watergebruik van diverse doelgroepen en haar inwoners.

De provincie zet volop in op waterbesparing en waterhergebruik in de voedingsverwerkende industrie en initieert vernieuwende projecten, waardoor bijvoorbeeld het Sokkelsysteem ontlast wordt. Hoopgevende projecten zijn de koppeling met algenkweek (voor de aquacultuur), of biofiltering en hergebruik van afvalwater als nutriëntenrijk irrigatiewater voor de landbouw (dus minder bemesting).

De provincie onderzoekt de mogelijkheden van hergebruik van gezuiverd afvalwater voor de landbouw in de verstedelijkte gebieden.

De provincie heeft een sensibiliserende en een voortrekkersrol voor het stimuleren van duurzaam waterverbruik bij haar bevolking. Hoogwaardig water mag enkel gebruikt worden voor hoogwaardige toepassingen. Daarnaast stimuleert ze ook waterbesparende maatregelen en attitudes bij haar bevolking. In dit kader onderzoekt ze de mogelijkheid tot invoeren van een piekbelasting op drinkwater, om zo het duurzaam gebruik te promoten.

De provincie gebruikt wateraudits en herstelprogramma's voor het betrokken grondwaterlichaam als begeleidende en opschortende maatregel bij het vergunnen van het oppompen van grondwater door klasse 1-bedrijven, prioritair in gebieden waar het niveau van de grondwatertafel stelselmatig daalt. De provincie voorziet ook steun voor waterbesparende maatregelen en koppeling van waterprocessen (hergebruik grijswater tussen verschillende bedrijven).

De provincie beschouwt het aanleggen van waterspaarbekkens en gebruik van oppervlaktewater niet als prioritaire alternatieven voor de overexploitatie van grond- en leidingwater.

4.2. Het voorkomen van de verdere achteruitgang van aquatische ecosystemen, van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen en van waterrijke gebieden

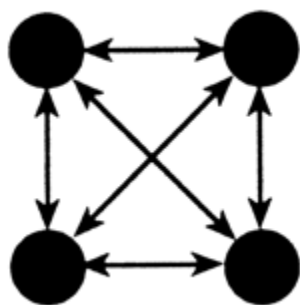
4.2.1. het behouden en herstellen van de natuurlijke werking van watersystemen

De provincie geeft ruimte aan natuur als (onder andere) buffer (tegen verdroging, voor infiltratie en het vasthouden van water) voor het water. Ze stimuleert het behoud en de ontwikkeling van natuurlijke oevers en komgronden door de huidige bestemming en vegetatie te inventariseren en op basis hiervan onvergunde aanpassingen in kaart te brengen en de gepaste maatregelen te nemen. De provincie neemt niet enkel een actieve rol op bij het nemen van beheermaatregelen ism met de VLM ter uitbreiding van de KLE's en de permanente graslanden (prioritair in de polders en de valleigebieden), maar inventariseert de bestaande KLE's ism het middenveld, om deze onder ruime aandacht te brengen en te beschermen. Zodoende wordt het ongemerkt verwijderen ervan steeds moeilijker.

De provincie versterkt de samenwerking met de andere provincies (ook in de buurlanden) in een stroomgebied. Dit om de beleidsmaatregelen nog beter af te stemmen.

4.2.2. Het ongedaan maken of het beperken van het schadelijk effect van versnippering die is ontstaan door niet-natuurlijke elementen in en langs oppervlaktewaterlichamen

De provincie creëert *ruimte voor water door de kernverdichting*, aangegeven in het PRSP en het RSV effectief toe te passen bij het uitwerken en goedkeuren (of afkeuren) van de RUP's, samen met een negatief vergunningsbeleid voor bebouwing in valleigebieden en drassige gebieden.

Net zoals de mens, heeft de natuur uitwisseling van genen nodig door migratie

De provincie besteedt voldoende middelen aan het *vergroten en dus ook robuuster maken van de watergebonden natuurgebieden en de ecologie in het water*. Deze geeft de stroom immers een zelfreinigende capaciteit. De provincie onderhoudt hiervoor een *stand still – beleid voor het betonneren van waterlopen en grachten tvv de natuurtechnische milieubouw*. Daarenboven heeft ze een plan om de bestaande gebetonneerde waterlopen te ontdoen van deze betonlaag en de *natuurwaarde te herstellen* via de methodes van de natuurtechnische milieubouw, in combinatie met natuurinrichting van de oevers.

Elke m² verzegelde oppervlakte vormt een obstakel voor 800 liter hemelwater per jaar. Daarom gebruikt de provincie het instrument van *provinciale stedenbouwkundige verordeningen* om meer ruimte voor *infiltratie en het vasthouden van water* te creëren bij verbouwen en bouwen, maar ook bij het ontwikkelen van nieuwe sites. Daarenboven gebruikt ze het instrument om verhardingen bij bedrijfsites en recreatieve sites te reglementeren en het afkoppelen van hemelwater te ondersteunen en het overwelfen of dempen van andere grachten dan baangrachten en onbevaarbare waterlopen tegen te gaan.

4.2.3. De vrije vismigratie verzekeren voor alle soorten vis vóór 1 januari 2010, in alle hydrografische stroomgebieden, en het voorkomen van nieuwe migratieknelpunten

Vermits deze datum al voorbij is, maakt de provincie *prioritair werk van de hele reeks vismigratieknelpunten in de waterlopen binnen haar beheer* (www.vismigratie.be). Voor de waterlopen binnen het beheer van Polders en Wateringen en deze van de

In 2010 moesten vissen vrije doorgang krijgen

gemeenten, maakt ze na overdracht snel werk van de knelpunten.

4.2.4. Het hanteren van technieken van natuurtechnische milieubouw

De provincie heeft een stand-still beleid voor het betonneren van waterlopen en grachten. Daarenboven heeft ze een plan om de bestaande gebetonneerde waterlopen te ontdoen van deze betonlaag en de natuurwaarde te herstellen via de methodes van de natuurtechnische milieubouw, in combinatie met natuurinrichting van de oevers en het voorzien van verantwoorde hydromorfologie voor haar waterlopen.

4.3. Het verbeteren en het herstellen van aquatische ecosystemen en van rechtstreeks van waterlichamen afhankelijke terrestrische ecosystemen

De provincie maakt werk van een *agrarisch peilbeheer, afgestemd op de noden van de ecologisch waardevolle gebieden die afhankelijk zijn van het waterpeil*. De Blankaart (gerealiseerd) en de Uitkerkse Polders (in realisatie) zijn voorbeelden van hoe het wel kan, in samenwerking met de andere gebruikers van het water.

De provincie stelt ecologisch verantwoorde ruim-, maai- en reitschema's op en communiceert deze naar de betreffende Natuurpuntorganisaties en uitvoerende besturen. Ze laat daarenboven 1/4de van het riet staan, ten behoeve van onder andere de vogel- en bijenpopulaties. De provincie betreft tevens ook het middenveld bij het opstellen van de ecologische potenties van de oeverzones en streeft naar een gezamenlijk beleid met de verschillende beheerders.

De provincie pleit voor een *prioritaire benadering van correcte aansluiting aan het rioleringsnet*, in die gebieden die ecologisch kwetsbaar zijn. Uiteraard is handhaving hierbij noodzakelijk.

De provincie bekijkt gebied per gebied welke mogelijkheden er bestaan voor het inschakelen van natuurgebieden, als natuurlijke overstromingsgebieden. Uiteraard spelen hierbij het seizoen, de aard van het natuurgebied, de kwaliteit van het water (en mogelijke overstort) en vele andere voorwaarden een rol.

De provincie gaat gerichter habitats in, rond en tussen waterlopen herstellen. Deze vormen een essentieel onderdeel in het goed functioneren van ecosystemen en spelen een cruciale rol in het overleven van dier- en plantensoorten. Ze stimuleert hierbij het extra bergend vermogen dat een natuurgebied kan creëren door het handhaven van het nodige waterpeil, het behouden van obstructie-elementen als gevallen bomen in waterlopen, watergebonden vegetatie door een aangepast maai- en reitbeheer in de gebieden waar het vasthouden van water mogelijk is en het meanderen van waterlopen doorheen de gebieden met een hoge natuurwaarden.

4.4. Het beheer van hemelwater en oppervlaktewater zo organiseren dat:

4.4.1. het hemelwater zoveel mogelijk verdampt of nuttig wordt aangewend of geïnfiltreerd, en dat het overtollig hemelwater en effluentwater gescheiden van het afvalwater en bij voorkeur op een vertraagde wijze via het oppervlaktewaternet wordt afgevoerd

De provincie schakelt, waar mogelijk, oude verlaten waterlopen terug in, of geeft ruimte aan waterlopen om deze terug, op een natuurlijk omkaderde manier, te laten meanderen. In eerste plaats gebeurt dit bovenstrooms en in tussengebieden, waar de functie van berging het meest noodzakelijk is.

De toepassing en locatie van bufferbekkens dient wel overwogen te worden en te kaderen binnen een toekomstgericht integraal waterbeleid. Bufferbekkens zijn een laatste boei, naast zoveel mogelijk bovenstroomse ingrepen van vasthouden, vertragen en laten infiltreren. Anders dreigen de

miljoeneninvesteringen van belastinggeld voor bufferbekkens al gauw ontoereikend te zijn bij piekneerslag. En zoals we nu al gewaarworden, zullen in de nabije toekomst dergelijke neerslagpieken frequenter voorkomen. Wanneer er toch gekozen wordt voor een bufferbekken, moet natuurontwikkeling, alleen al als klimaatadaptatiemaatregel voor de toekomst, in minstens de helft van de gevallen de nevenbestemming zijn. Nu is dit, omwille van de afspraken met ADLO in West-Vlaanderen vrijwel steeds watervoorziening voor de landbouw.

Als de provincie er dan toch voor kiest om een bufferbekken te installeren, dient dit doordacht gemodelleerd en beheerd te worden. Aan de hand van een kwantiteitsmodel kan nagegaan worden welke capaciteit uiteindelijk niet in de natuurlijke vallei, met natuurlijke oplossingen kan gebufferd worden. Maar niet alleen de grootte van het bufferbekken is van belang. Een bekken moet voldoende restcapaciteit bezitten op het moment van piekdebieten en niet voortijdig bergen. Daarenboven dient een model rekening te houden met de veranderingen in debietregime naar aanleiding van de klimaatverandering. Zoals gezegd moet deze robuust en flexibel zijn.

Bij het inrichten van een bufferbekken *werkt de provincie al van in de voorontwerpfase samen met de aanwezige natuurverenigingen* om het bufferbekken te integreren als stapsteen binnen het lokale ecologische systeem. De provincie beschikt hier reeds over een aantal goede praktijken.

De provincie werkt, samen met de relevante partners, een *(landbouw)beleid uit voor de valleigebieden*, met inbegrip van blauwe diensten door de landbouw. Hierbij gaat onder andere de voorkeur naar het behoud van de historische graslanden, daar deze het minste schade ondervinden bij het overstromen.

De provincie *belicht alle facetten* (efficiëntie en effectiviteit, zowel voor de landbouwer, de waterbalans als voor de natuur) bij het informeren over de *individuele waterspaarbekkens* en begeleidt niet-vergunde bekkens om geregulariseerd of gedempt te worden (dit laatste in afweging met de aanwezige biodiversiteit).

De provincie hanteert de visie dat *vele kleine natuurlijke elementen*, ingepast binnen een verbonden ecologisch waardevol systeem, beter werk leveren dan één grote buffering.

De provincie zet bij het omkaderen van de vergunning, niet enkel de waterbergende maatregelen vooraan, maar geeft prioriteit aan de meerwaarde die de voorgestelde ingreep biedt voor het herstel van het watersysteem. *Ook infiltratie bij verhardingen, klimaatadaptatie, meerwaarde voor de biodiversiteit nemen* een prioritaire plaats bij de vergunningsvoorwaarden.

Het *versneld afvoeren* mag geen evidentie zijn, maar dient enkel in hoogste noodzaak te gebeuren.

4.4.2.verdroging wordt voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt

De provincie neemt het voortouw in het hydrologisch herstel van de verdroogde gebieden in de provincie. Ze gaat ook hierbij gebiedsgericht tewerk, met alle betrokken maatschappelijke actoren. Via afstemming en coördinatie komt ze tot een integraal plan. Om tot een duurzame uitvoering te komen, bepleit ze structurele ondersteuning voor de actoren die hier actief aan meewerken. Uiteraard wordt de voortgang gemonitord en gecommuniceerd.

Het verzekeren van een correct waterpeil in gebieden met hoge ecologische waarde dient binnen het Integraal Waterbeleid in de provincie als een prioritair aandachtspunt te worden aanzien. Uiteraard zijn afspraken met de aangelanden hiervoor noodzakelijk en dienen deze opgevolgd te worden.

4.4.3. zoveel mogelijk ruimte wordt geboden aan water, met behoud en herstel van de watergebonden functies van de oeverzones en overstromingsgebieden

De provincie werkt bij de heraanleg van aangelande gebieden aan de hydraulische verruiming van het landschap. Daarom schakelt ze onder andere en waar mogelijk, oude verlaten waterlopen terug in en geeft ruimte aan waterlopen om deze terug, op een natuurlijk omkaderde manier, te laten *meanderen, overstromen en wachten*. Zo krijgt het omliggend landschap de gedifferentieerde sponswerking terug.

4.4.4. de negatieve gevolgen die overstromingen buiten de afgebakende overstromingsgebieden met zich meebrengen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed, de economische bedrijvigheid en de vergunde of vergund geachte gebouwen en infrastructuur, beperkt worden

De provincie gebruikt haar eigen Klimaateffetschetsboek als startpunt van een grondige studie van de effecten van de klimaatwijziging op het watersysteem. Via modelleringen gaat ze bijvoorbeeld het effect na op de waterstanden in de provincie bij springtij, gecombineerd met westenwind en piekneerslag.

Integrale herstelprojecten maken deel uit van de gebiedsgerichte aanpak die de provincie nastreeft in haar streven naar een Integraal Waterbeleid. Uiteraard verdient de structurele afbakening van natuurverbindingsgebieden een prominente plaats.

Bij werken aan het watersysteem die grondverzet vereisen, neemt de provincie een paragraaf op in de aanbesteding, die het afzetten van de 'overtollige' grond in waterkwetsbare gebieden verbiedt. Daarenboven vraagt ze, in dezelfde paragraaf een verbintenis van de aannemer, of onderaannemer, om een rapport met de beschrijving van de plaats van afzet en de hoeveelheid afgezet.

4.5. Het terugdringen van landerosie en van de aanvoer van sedimenten naar de oppervlaktewaterlichamen, en van het door menselijk ingrijpen veroorzaakt transport en de afzetting van slib en sediment in het oppervlaktewaterlichaam

Een *goed erosiebeleid* is jammer genoeg nog niet afdwingbaar. Hoewel het principe 'de vervuiler betaalt' reeds in alle geledingen van de maatschappij is doorgedrongen, blijven er een aantal buiten beeld. De provincie heeft niet de mogelijkheid om een beleid van strenge handhaving voorop te stellen, of algemene regelgeving uit te vaardigen, inspanningen moeten van het Vlaamse niveau worden verwacht, maar toch. Via de gebiedsgerichte werking, samen met de partners (Inagro, VLM, ...) kan West-Vlaanderen de meest gevoelige zones tot prioritaire gebieden uitroepen. Ze kan hiervoor haar mosterd halen in Sint-Truiden en een samenwerkingsverband organiseren vanuit een versterking van de werking van de erosiecoördinator binnen Inagro (zie Provinciaal Steunpunt Land & Water Limburg). De huidige werking van Inagro (erosiecoördinator) kan hierbij een aanzet vormen. Gemeenten moeten dan ook verder kijken dan het binnenhalen van subsidies. De provincie erkent de nood aan functietoekenning van de oeverzones en staat ze voor een gebiedsgerichte aanpak in deze. De provincie bakent een niet-limitatieve lijst natuurverbindingen af binnen provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Beperkt het beleid zich tot het verwerven van subsidies?

De provincie geeft in dit kader ruimte aan de waterlopen om te (her)meanderen en zo een groter afzetgebied te creëren voor eventueel ingespoelde sedimenten.

4.6. Het beheer en het ontwikkelen van waterwegen met het oog op de bevordering van een milieuvriendelijker transportmodus van personen en goederen via de waterwegen en het realiseren van de intermodaliteit met de andere vervoersmodi en het bevorderen van de internationale verbindingfunctie ervan

Transport over water kan inderdaad een belangrijke rol krijgen. Hierbij moeten echter de gevolgen voor de omgeving, bij uitbreiding de capaciteit van de waterlopen, goed onder ogen worden gezien. Het onttrekken van water uit de omgeving voor het onderhouden van het peil, mag geen gevolgen hebben op de peilstand van het omliggende gebied. Daarenboven moeten deze werken overwogen worden in kader van de ecologische gevolgen, gecombineerd met de versterking door de klimaatverandering.

4.7. De integrale afweging van de diverse functies binnen een watersysteem, evenals het onderling verband tussen de verschillende functies van het watersysteem

Bij het bepleiten van nieuwe (grootschalige) infrastructuurmaatregelen, worden enkel *klimaatbestendige projecten* aangenomen. Het uitbreiden van het Schipdonkkanaal valt daar dan bijvoorbeeld niet onder. Terug installeren van het provinciaal interambtelijk overleg integraal waterbeleid en het betrekken van oa de Minaraad bij de werking hiervan.

De provincie *begeleidt gemeenten in de integrale benadering* van ad hoc projecten in de bekkengebieden van waterlopen.

De provincie beschouwt het bergen van water in relatie met het vasthouden ervan. Ze bereidt *provinciale blauwe RUP's* voor, ter vrijwaring en herontwikkeling van bovenstroomse beekvalleien. Ze *koopt actief gronden* op en geeft hierin terug ruimte aan het herstel van de natuurlijke loop en de oorspronkelijke brede oevers van de stromen. Ze maakt gebruik van de *beroepsprocedure* om ophogingen in valleigebieden en komgronden tegen te gaan en *inventariseert* ophogingen per deelbekken. De provincie durft een *uitdovings- en herstelbeleid* te voeren voor woongebieden in overstromings- en waterkwetsbare gebieden. Ze *begeleidt gemeenten in de integrale benadering* van ad hoc projecten in de bekkengebieden van waterlopen.

De toepassing en locatie van bufferbekkens dient wel overwogen te worden en te kaderen binnen een toekomstgericht integraal waterbeleid. Bufferbekkens zijn een laatste boei, naast zoveel mogelijk bovenstroomse ingrepen van vasthouden, vertragen en laten infiltreren. Anders dreigen de miljoeneninvesteringen van belastinggeld voor bufferbekkens al gauw ontoereikend te zijn bij piekneerslag. En zoals we nu al gewaarworden, zullen in de nabije toekomst dergelijke neerslagpieken frequenter voorkomen. Wanneer er toch gekozen wordt voor een bufferbekken, moet natuurontwikkeling, alleen al als klimaatadaptatiemaatregel voor de toekomst, in minstens de helft van de gevallen de nevenbestemming zijn. Nu is dit in West-Vlaanderen vrijwel steeds watervoorziening voor de landbouw.

Als de provincie er, na rijp beraad, dan toch voor kiest om een bufferbekken te installeren, dient dit doordacht gemodelleerd en beheerd te worden. Aan de hand van een kwantiteitsmodel kan nagegaan worden welke capaciteit uiteindelijk niet in de natuurlijke vallei, met natuurlijke oplossingen kan gebufferd worden. Maar niet alleen de grootte van het bufferbekken is van belang. Een bekken moet voldoende restcapaciteit bezitten op het moment van piekdebieten en niet voortijdig bergen. Daarenboven dient een model rekening te houden met de veranderingen in debietregime naar aanleiding van de klimaatverandering. Zoals gezegd moet deze robuust en flexibel zijn.

4.8. Het bevorderen van de betrokkenheid van de mens met het watersysteem, waaronder de verhoging van de beleevingswaarde in stedelijk gebied en vormen van zachte recreatie.

De provincie schat het Klimaateffetschetsboek in haar waarde en gebruikt dit als referentie bij het communiceren van haar beleid over de verschillende beleidssectoren heen (van vergunning tot duurzaam toerisme en RUP). De gevolgen van de klimaatverandering, aangegeven in het Klimaateffetschetsboek, worden tevens vertaald naar gemeentelijk niveau (dichter bij de mensen, dus tastbaarder). De provincie ent zowel de aangekondigde voorstellingen ikv het Klimaateffetschetsboek als educatieve programma's voor gemeenten, sectorale bijeenkomsten, scholen en middenveld op de resultaten van dit Klimaateffetschetsboek. Ze start een ruime mediacampagne hierover. Ze implementeert het Klimaateffetschetsboek in haar beleidsplanning als sturend element.

Een duurzaam waterbeleid groeit van onderaan. Niet enkel moeten bevolking en ondernemers zelf overtuigd geraken van de noodzaak om deel uit te maken van een duurzaam waterbeleid, maar de provincie heeft ook een draagvlak nodig voor een vernieuwend beleid dat verder gaat dan vandaag en morgen.

De provincie vervult haar rol als organisator van inspraak en draagvlak naar aanleiding van het opstellen van de nieuwe waterbeheerplannen. Hiervoor ontwikkelt ze een aantal tools ism het CIW.

De provincie communiceert rechtstreeks naar de aangelanden over de opvolging van de uitvoeringsplannen.

De provincie voert een transparant beleid, door de doelstellingen voor haar waterlopen te overleggen en te communiceren naar het betreffende middenveld.

Een temperatuurstijging is ook voor onze regio in de toekomst meest waarschijnlijk. Om de effecten hiervan in de steden te milderen, is open ruimte voor water als verkoelend element, een noodzakelijke om de stedelijke en gemeentelijke kernen leefbaar te houden.

Om een goed beeld te hebben van de diensten die de natuur ons economisch gericht samenlevingsmodel zou kunnen leveren, maakt de provincie ook werk van *een economische waardering van de ecosysteemdiensten (bufferen, zuiveren, energie, klimaatadaptieve aspecten,...)*. Zo kunnen bepaalde herstelmaatregelen prioritair en efficiënter gepland worden.

Bij de verwezenlijking van deze doelstellingen wordt rekening gehouden met het onderlinge verband tussen :

4.8.1. Het water en de andere onderdelen van het milieu, in het bijzonder het met het water verbonden ecosysteem

De provincie voert een voorzichtig beleid in het openstellen van ecologisch waardevolle gebieden voor toerisme. De provincie koppelt daarom ruimte voor water aan *ruimte voor recreatie, met voorrang voor ruimte voor de ontwikkeling van natuur en natuurherstel*.

De provincie betreft de ruime bevolking bij het uitwerken van gebiedsgerichte plannen, in functie van het creëren van een draagvlak voor het integraal waterbeheer en het verhogen van het verantwoordelijkheidsgevoel van de burgers.

4.8.2. Het grondwater, oppervlaktewater en hemelwater

De provincie voert een coördinerende rol in het toegankelijk maken van de meest recente

overzichtscijfers van de algemene toestand van grond- en oppervlaktewater in West-Vlaanderen, het beleid voor deze wateren en de voortgang in het beleid.

De provincie werkt de responsabilisering van de aangelanden verder en breder uit.

4.8.3. De waterkwaliteit en de waterkwantiteit

De provincie streeft naar een beleid van nabijheid, begeleiding, monitoring en handhaving. Zo worden de betrokken watergebruikers nauwer betrokken bij de evoluties van de watersystemen waar ze gebruik van maken. Voorbeelden die in die richting gaan, zijn de Waterkwaliteitsgroepen, het project SEDIMENT, project Rivierherstel Leie,... maar deze richten zich echter steeds op een bepaald segment van het integraal waterbeleid.

De provincie zoekt, met haar partners in het bekkenbureau, naar een *grotere betrokkenheid van de bevolking* bij het opstellen van de stroomgebiedbeheerplannen en de wateruitvoeringsprogramma's (en in afwachting uiteraard ook de voortgangsrapporten) . Dit niet alleen door een representatie van het middenveld binnen de bekkenraden, het implementeren van de adviezen en het motiveren van een antwoord, maar ook door het actief benaderen van de betrokken bevolking. Een van de elementen hierbij kan de webpagina zijn over wonen aan een waterloop, die momenteel in opmaak is.

De provincie streeft (samen met de partners in het Bekkenbureau) ook naar een ruimere betrokkenheid binnen de bekkenraden, door deze raden niet steeds overdag en regelmatig te laten plaatsvinden, de voorgestelde dossiers toegankelijk aan te geven, om ruimte voor effectieve inspraak te voorzien. Daarnaast is het ook belangrijk om de deelnemers duidelijkheid te geven over het statuut van de bekkenraad, tegenover de andere actoren binnen het Integraal Waterbeleid. De bekkenraden zouden een discussieforum kunnen worden, voor zowel de betrokken economische sectoren, als bewoners en beleid.

4.9. De provincie onderneemt

Er gebeurt wel wat in de provincie. Vooral de gebiedsgerichte en projectmatige benadering wordt hierbij ingezet, veelal onder Europese impuls. De Vleterbeek werd bijvoorbeeld gekozen voor een integrale benadering, waarbij ecologie en waterbeheer centraal staan. Inagro bereidt momenteel een project voor waarbij via vrijwillige waterkwaliteitsgroepen, de impact van de landbouw op de Steenbeek (Houthulst) zou moeten

Overstromingsgebieden: meer dan alleen een uniek landschap

worden verminderd. Deze staat echter los van andere lozings- en gebruikersgroepen. Daarenboven test Inagro ook de mogelijkheden van waterbeheer door peilgestuurde drainage en de plaatsing van stuwen. Bufferbekkens worden nu met ecologische ontwikkeling in het vooruitzicht geconstrueerd, veelal in samenwerking met de plaatselijke natuurverenigingen. Maar ook vele andere projecten zijn in planning en uitvoering. Het is dus zeker niet zo dat de provincie geen stappen onderneemt.

4.10. De provincie kijkt vooruit

Binnen het ontwerp- Addendum aan het PRSP (bij schrijven van deze nota in herziening) wordt de ruimte voor water heel beperkt aangegeven. De provincie West-Vlaanderen hoeft niet te wachten op nieuwe problemen om een klimaatbestendige aanpak van ruimte voor water te voorzien als horizontale beleidslijn over het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan.

West-Vlaanderen heeft al kennis mogen maken met de gevolgen van de effecten van de overexploitatie van water en ruimte voor water, versterkt door de gevolgen van de klimaatverandering. Haar ligging benedenstrooms van verschillende stroomstelsels, aan de kust en voor sommige gebieden binnen de provincie, onder zeeniveau, maakt dat de effecten nog scherper zullen worden gevoeld. Nu de eerste stappen naar een regionale vertaling (Klimaateffectscheetsboek) werden gezet, kan de provincie de kans grijpen om een voorzet te doen van een provinciaal klimaatadaptatieplan, waarin Integraal Waterbeleid ingebed zit. De provincie kan de leiding nemen in het opstellen van een provinciaal adaptatieplan om zo expertise en projecten uit te bouwen op haar grondgebied. Vermits de Vlaamse plannen voornamelijk van onderuit opgebouwd worden en de provincie vertegenwoordigd is binnen het CIW, hoeft dit geen probleem te zijn voor de afstemming hierop.

De tweede generatie waterbeheerplannen komt eraan. Ook voor de provincie is dit een uitdaging. Immers, de eerste zijn nog niet volledig afgewerkt en nieuwe uitdagingen samen met een veranderde context (nieuwe regelgeving, economische veranderingen, wateroverlast, verdroging, ...), roepen om een gecoördineerde aanpak. De eerste bijeenkomsten ikv de nieuwe waterbeheerplannen geven dit ook aan. Ook hier kan de provincie deze boot niet missen. Deze plannen moeten immers anticiperen op de veranderingen die bij afwezigheid van doortastend beleid wel eens aanzienlijke gevolgen kunnen hebben.

5. Het water komt aan de lippen

Opstootjes van erkenning van het probleem, maar ook duurzame oplossingen?

Bouwen. Het zit in ons.

Open ruimte staat onder druk. Uit een rapport van het steunpunt Ruimte en Wonen (Verstedelijking in de Vlaamse open ruimte, een vergelijkende studie naar vijf transformaties; 2012) blijkt dat de open ruimte het meest onder druk staat, daar waar deze kan ingenomen worden van de natuur. Daarenboven is in de jaren ook het gebruik van de open ruimte veranderd. De ruimte voor de residenties binnen de open ruimte is vergroot en een soepel vergunningensysteem heeft het aantal landelijke kavels exponentieel doen stijgen. Daarenboven is de laatste jaren ook een opgang bezig van het privaat gebruik (afgeschermd van de omgeving) van open ruimte (ipv landbouw bijvoorbeeld dat een meer publieke functie heeft), zodat deze gronden minder invloed kunnen uitoefenen binnen het waterbeheer. Daarenboven gaf de ontsluiting van de residentiële bebouwing nog eens aanleiding tot een fijnmazig wegennet, dat op zijn beurt leidde tot een verdere bebouwing en indamming van de natuur- en landbouwgebieden en manipulatie van de bekkengebieden. De maatregelen die daarnaast werden getroffen om deze bebouwing mogelijk te maken, zorgden op hun beurt voor minder ruimte voor water (inkokeren van beken, volbouwen valleigronden, rechte trekken en betonneren van grachten, aanleggen van opritten,...).

Ondernemen. Het zit in ons.

Een zelfde evolutie kan en kon men zien in de groei van de ruimte die ingenomen wordt door de ondernemingen. Nieuwe bedrijvenszones kwamen in de jaren '60 als paddenstoelen uit de landelijke

grond en moesten op hun beurt ontsloten worden. Langs die ontsluitingen kwamen op hun beurt bedrijfjes,... Ook nu nog wordt in de eerste plaats de open ruimte (natuur en landbouw) gebruikt in functie van uitbreiding van ruimte voor bedrijven. Inbreiding met funktiekoppeling en reconversie lijken nog wat aan promotiewerk te moeten doen. Daarenboven wordt nu ook het landelijk gebied ingenomen als bedrijvenzone voor mega-stallen en biogasinstallaties, die op hun beurt nood hebben aan ontsluiting, ingrepen in het landschap en de waterhuishouding, ... Maar ook het onttrekken van water voor de productieprocessen, het lozen van afvalwater, de overstort van individuele zuiveringsinstallaties bij wateroverlast,... zorgen voor problemen in het waterhuishouden.

Wij Varkenland

De landbouw zou door haar beheer van de open ruimte de natuurlijke partner kunnen zijn van het Integraal Waterbeleid. Maar ook hier heeft de evolutie in de sector dit partnerschap onder druk gezet.

Binnenkort ingezaaid met mais?

Onder andere de schaalvergroting zorgde voor het dempen van het waterbergend vermogen van de landbouwgrond, het verlies aan biodiversiteit en een verhoogde druk op de waterhuishouding en “-bevoorrading, maar ook voor een verhoogd gebruik van bestrijdingsmiddelen en kunstmest zorgde voor een degradatie van de bodem en biodiversiteit daarrond. Daarenboven heeft de groententeelt ook haar opgang gekend in de provincie, door onder andere, de komst van een aantal grote diepvriesbedrijven. Dit alles legt zijn beslag op het grondwater.

De huidige evolutie in de landbouw is er nog steeds een van schaalvergroting. Europese maatregelen, onder andere, ter vergroening van de landbouw en ter bescherming van het watersysteem, kunnen een positief effect hebben, maar kunnen eveneens de schaalvergroting in de hand werken.

Genieten. Het zit in ons

Een West-Vlaming geniet graag, van lekkere streekproducten, van wat recreatie en groen. In de jaren is het vleesverbruik dan ook gestaag toegenomen en eet de West-Vlaming meer voor een minder deel van het huishoudbudget. Dit legt steeds meer druk op de landbouw, zoals eerder beschreven, en op het verbruik en gebruik van water in de provincie. Ruimte voor recreatie in bossen, laat staan voor het vasthouden van water, is er in West-Vlaanderen op 2% van het grondgebied. Een heel verschil met de tijd van de boskanters. Bossen waren toen nog buffers tegen wateroverlast. Ruimte voor recreatie wordt er bovendien steeds meer gezocht op West-Vlaams grondgebied, waardoor heel wat natuurgebieden ontsloten worden en gronden door de openbare besturen en natuurverenigingen worden aangekocht. Ook hier is het steeds weer zoeken naar een evenwicht.

De dijk gebroken?

Begin maart 2012 werd de provincie West-Vlaanderen voor het eerst dit jaar getroffen door zware en langdurige regenval. Dit veroorzaakte aanzienlijke problemen, vooral in het bekkengebied van de Leie. Beperkte problemen waren er te vinden in het stroomgebied van de IJzer en de Brugse polders. Ook in 2010 en 2005 waren er aanzienlijke problemen met water in de provincie. Als gevolg van deze laatste en andere overstromingen werden er snel middelen in omloop gebracht door de Vlaamse overheid. Blijkbaar niet voldoende, de overstromingen blijven zich herhalen, zoals in juli 2012, waar Torhout in een maand tijd 2 maal blank stond. In 2011 sprak men in de media van een rampjaar op gebied van droogte. Waar normaal een 220 liter zou moeten vallen, viel toen slechts 37 liter. Ook in 2010 was het eieren naar de Arme Klaren dragen... Something is rotten in the state of Flanders?

5.1. De druk van belangen

5.1.1. Met de hulp van de media?

Inwoners van de getroffen gebieden schreeuwden om actie na de herhaaldelijke overlast. Zowel de gemeentelijke als provinciale politiek haastten zich om zo snel mogelijk een antwoord te geven. Oplossingen werden versneld uitgewerkt en werken aangevat. En aangekondigd in de pers... De media helpt de overheid immers om informatie over de geplande en genomen maatregelen enerzijds aan de bevolking te melden en geven de overheid ook de mogelijkheid om haar visie te communiceren op de te nemen maatregelen.

Als we er even de media (HLN en Nieuwsblad) op naslaan, voor de periode na de overstromingen van maart 2012, merken we dat er als aangereikte oplossingen in de provincie, vooral de bufferbekkens uitschieten. Sporadisch wordt de drietrapsstrategie aangehaald, brongerichte maatregelen, en andere, meer structurele maatregelen. Herstel van ruimte voor de waterlopen, of het waterhoudend vermogen van de natuur inzetten binnen het uitwerken van de eerste trap (vasthouden) lijkt minder populair als betoog aan de bevolking.

Veelal kan men in de reacties van de politieke overheid een groot verschil zien tussen analyse en oplossing. Het feit dat een reactie van de Vlaamse overheid heel wat verschilt van deze van de lokale(re) overheid, laat toch een vermoeden bestaan dat de lokaal aangereikte oplossingen, niet steeds los staan van bepaalde belangen.

In een artikel over de overstromingen in Poperinge (West-Vlaanderen, IJzerbekken) komt een bewoner aan het woord. Hij geeft aan dat een van de oorzaken van de overstroming zouden kunnen liggen in de bouw op watergevoelige gebieden. De nieuwbouwwijk langs de beek is gebouwd in een risicozone voor overstromingen (hoewel de burgemeester dit ontkent in hetzelfde artikel, maar tegelijk groene buffers rond de woonwijk aanbiedt als oplossing, wel in de veronderstelling dat het er ooit zou kunnen overstromen). Daarnaast merkt de bewoner ook op dat er veel water uit Frankrijk komt en dat er actie stroomopwaarts moet worden ondernomen.

Andere artikels, waar met bewoners wordt gesproken, verwijzen ook naar de bouw van nieuwe gebouwen in risicozones voor overstromingen. Een van de artikels gaat over Ardooie, waar de burgemeester ook volksvertegenwoordiger is in het Vlaams Parlement. Hij vraagt dringend meer bufferbekkens in de regio en geeft deze oplossing als dé oplossing, samen het omleiden van beken, om problemen bij bouwen in deze gebieden te vermijden.

In een interview aan WTV, in reactie op het regelmatig overstromen van Torhout (juli 2012), gaf de burgemeester (dhr. De Cuyper) aan dat geen woonwijk meer kon gebouwd worden zonder bufferbekken.

Zie ook:

www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=FL3O3MV4 , 8 mei 2012

www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=803K1E90 , 8 mei 2012

www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=0B3N7VNM , 8 mei 2012

www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=JK3JPJUQ , 8 mei 2012

In een ander artikel dat verscheen naar aanleiding van de wateroverlast van maart 2012, komen twee burgemeesters van grotere West-Vlaamse steden aan het woord. De burgemeester van Ieper (West-

Vlaanderen, IJzerbekken) geeft aan dat de bufferbekkens hun werk goed gedaan hebben. De burgemeester van Roeselare (West-Vlaanderen, Leiebekken) suggereert de behoefte aan meer bufferbekkens en geeft aan dat de dam, aangelegd ter bescherming van de binnenstad, haar werk goed gedaan heeft. Geen van beide kondigen andere maatregelen aan.

Ook in de communicatie van de provincie, ligt de nadruk op het multifunctioneel gebruik van water binnen bufferbekkens (landbouw en waterbuffering).

Zie ook:

www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=093NA206 , 8 mei 2012

www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=6L2U71KE , 8 mei 2012

Karlos Callens was een van de politici die nogal vaak in beeld kwam naar aanleiding van de wateroverlast. Dit liberaal parlementslid (Vlaams Parlement) en burgemeester van Ardoos (West-Vlaanderen, Leiebekken), stelde een parlementaire vraag op 20 maart 2012, met betrekking tot de overstromingen in West-Vlaanderen aan Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege . In deze vraag haalt hij het ontbreken van voldoende grote bufferbekkens aan als de belangrijkste oorzaak van de overstromingen. Daarnaast geeft hij aan dat ook de meeste andere lokale overheden dit als het grootste probleem bekijken.

In haar antwoord wijst de minister eerst op de uitzonderlijkheid van de hoeveelheid neerslag in maart, maar ook op het feit dat veel gebieden niet overstromden, omdat het beleid eerder al voorzorg in ruimte voor water en gecontroleerde overstromingen. Daarnaast wijst ze naar een aantal maatregelen, namelijk het versneld uittrekken van middelen voor de aanleg van bufferbekkens en gecontroleerde overstromingen, maar ook de mix van instrumenten die werden voorzien voor de aanpak van de wateroverlast, zoals onteigening, recht van voorkoop en koopverplichting. Binnen de planperiode van 6 jaar voor de bekkenbeheerplannen, kunnen de wateropslagcapaciteiten nu ook bijgesteld worden. Daarnaast werd er ook een compensatiesysteem ontwikkeld voor landbouwers wier velden blank stonden. De minister merkt op dat het waterbeleid moet passen in de drietrapsstrategie van het 'vasthouden, bergen en vertraagd afvoeren'. Volgens haar is de versnelde afvoer stroomopwaarts veelal de oorzaak van het te vlug en te veel water opvangen in de bufferbekkens, waardoor ze te snel vol zitten. Daarenboven ziet de minister ook heil in een automatische sturing van dammen en stuwen én in het modeleren van de bufferbekkens, zodanig dat ze een duurzamer antwoord kunnen dienen op de wateroverlast. (www.vlaamsparlement.be/Proteus5/showVIVerslag.action?id=663495, 5 mei 2012)

De media dus zowel een belangrijke bron voor het beïnvloeden van de mening van de burgers, als ook een basis voor beleidsvorming. Daarom is de inhoud van de artikelen van groot belang. Op lokaal en provinciaal niveau wordt in de communicatie de nadruk op bufferbekkens (en multifunctionaliteit voor agrarische doeleinden) gelegd. De vraag van de bevolking om open ruimte te behouden is ook prominent aanwezig, maar minder te vinden in de publieke antwoorden van de beleidsmakers.

5.1.2. Economische druk?

West-Vlaanderen is een agrarische provincie: in 2010 werkten 33,7% van de actieve landbouwers van Vlaanderen in de agro-economische sector in West-Vlaanderen (sociaal economisch profiel van West-Vlaanderen 2010; www.west-vlaanderen.be, 4 mei 2012). De openbare ruimte gebruikt voor agrarische

doeleinden behept 68% van de provinciale oppervlak (tegenover 48% in Vlaanderen) (Provinciaal Ruimtelijk Plan 2004, Provincie West-Vlaanderen, p 54).

Binnen de agrarische sector ligt de nadruk voor West-Vlaanderen op de verwerking en conservering van groenten en veeteelt. Samen met de vezelverwerking (linnen) en de productie van apparatuur, vertegenwoordigen zij een derde van de tewerkstelling van West-Vlaanderen, op het moment van het publiceren van het rapport. (Land- en tuinbouw in Vlaanderen 2009; Landbouwindicatoren in Zakformaat, afdeling landbouw en visserij beleid; 2010). In de veeteelt kennen we een toename in grootte van de bedrijven. Nu al heeft onze provincie 43% van de nutriëntenemissierechten (NER), waardoor ze ook bijna de helft van alle mest in Vlaanderen moet verwerken, of exporteren, daarenboven wordt 66% van de Vlaamse mest in onze provincie verwerkt en kende West-Vlaanderen in 2010 de grootste uitbreiding van de NER. Ook dit deel van de sector is en wordt nog meer een niet te onderschatten belangengroep. (Voortgangsrapport Mestbank 2012 VLM)

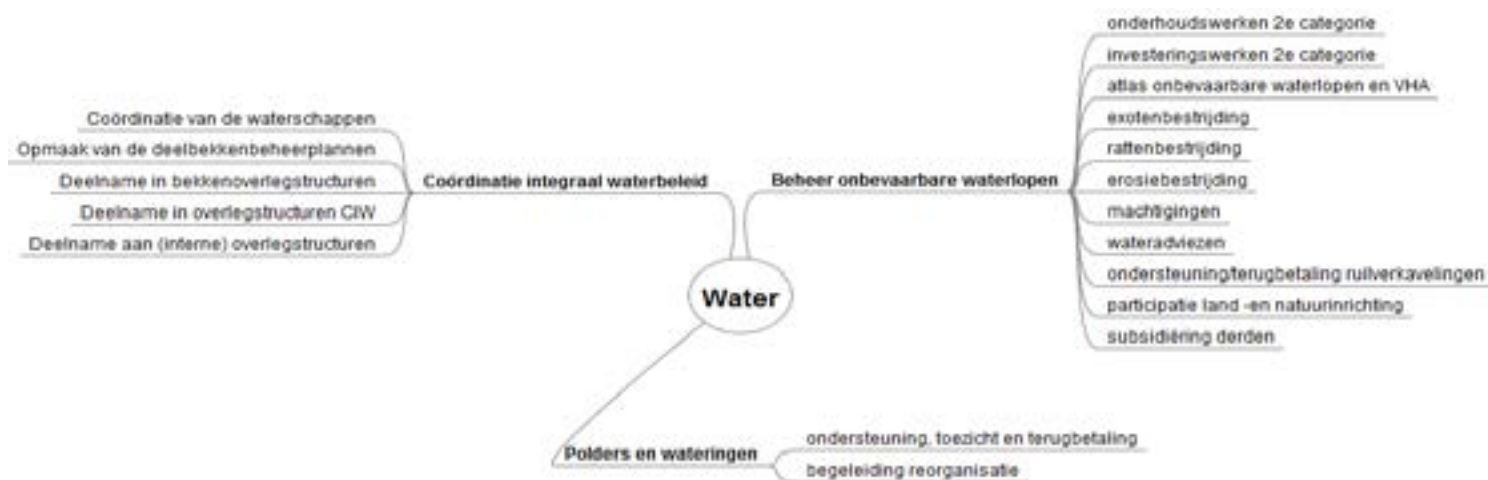
De agrarische sector en de aanverwante bedrijven zorgen dan ook voor een groot deel van de tewerkstelling in de provincie. Daar politici vertegenwoordigend zijn, is het dan ook logisch dat deze belangen in de beleidsvorming als heel belangrijk worden aanzien. Meer nog dan op provinciaal niveau (schaalverschil), zijn de politici van deze specifieke belangen verkozen in een aantal gemeenten (bijv. boerenvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van de KMO's en industrie).

Samen met de aanwezigheid van een aantal belangrijke industriële en transportpolen (Zuid-West-Vlaanderen, Zeebrugge en Oostende), zet dit grote druk op de besluitvorming en de provinciale richting voor 'groene' investeringen op lange termijn, zoals vrijwaren en teruggeven van ruimte voor water en natuur.

5.2. Wie kan het verschil maken in de provincie?

Uiteraard kijken we hier in de eerste plaats naar de politiek, vermits deze de klijtlijnen van de samenleving bepaalt. Als we voorafgaand even de bevoegdheden uitvlooien, blijkt dat er geen aparte bevoegdheid te bestaan voor klimaatverandering, noch klimaatadaptatie in West-Vlaanderen, hoewel deze provincie nu al de gevolgen van klimaatverandering ondervindt. De belangrijkste functies voor water zijn, samen met het milieuvergunningenbeleid gebundeld bij de bevoegdheid van het landbouwbeleid.

De rol van de provincie valt echter niet te onderschatten. Vermits bij het schrijven van de nota de interne staatshervorming nog niet helemaal doorgepraat was, hebben we ons gebaseerd op een schema dat door de Vereniging van de Vlaamse Provincies wordt aangeboden via hun webstek.

De taken van de provincie binnen het waterbeleid in 2009 (Bron:VVP)

Deze structuur geeft in eerste instantie aan dat de provincie de kans heeft om het Integraal Waterbeleid mee toekomstgericht vorm te geven en te sturen, af te stemmen op de noden van mens, milieu en maatschappij en bij uitvoering en handhaving op verschillende niveaus een rol van betekenis te spelen. Aangezien de grondgebonden rol van de provincie binnen het Witboek Interne Staatshervorming nog meer geaccentueerd wordt, vergroot ook haar betrokkenheid in de toekomst.

In die zin is het ook meer dan logisch dat de provincie deze structuren gebruikt om het beleid te ontkokeren en te integreren binnen verschillende beleidsdomeinen en “-niveaus.

5.2.1. Provinciale partners in Integraal Waterbeleid

Verschillende diensten hebben een uitgetekende rol binnen het provinciaal Integraal Waterbeleid. Dit valt niet enkel te halen uit de voorgaande figuur, maar tevens ook uit verschillende samenwerkingen ‘te velde’.

De samenwerking tussen de provinciale dienst Milieu, Natuur en Water (MiNaWa), de dienst Waterlopen en de gebiedsgerichte werking, zal ze zich inspannen op het gebied van natuurontwikkeling onder de voorwaarde dat de veiligheid kan gegarandeerd worden en er een toegevoegde waarde voor de natuur kan gecreëerd worden. Hierbij kan men werken aan de hermeandering van waterlopen, het oplossen van vismigratieknelpunten, ecologische en recreatieve inrichting van bufferbekkens, stromen en oeverzones, afbakenen en inrichten van natuurverbindingsgebieden en het ondersteunen van gemeenten in hun bevoegdheden ikv Integraal Waterbeleid (oa bestrijding van schadelijke invasieve soorten en planten, het onderhoud van waterlopen, de voorbereiding en het subsidiëren van een gemeentelijk erosieplan en de aanpak van de problemen rond de afvoer).

Binnen de uitvoering van acties wordt er duidelijk voorrang gegeven aan acties met directe zichtbaarheid. Dit beleid wordt ingepast binnen de bekkenbeheerplannen en afgetoetst aan en gebaseerd op de publieke vragen naar bestemming van water. Daarnaast is ook het preventieve luik van belang, hieronder worden in de eerste plaats de juridische elementen gerekend zoals de watertoets, de vergunningsverlening en regelgeving, maar ook de handhaving.

Bij dit laatste zijn ook de industrie en landbouw inbegrepen. Naast de gezinnen, zijn beide grote waterverbruikers en kan een rationalisering van het watergebruik een grote impact hebben op een verminderde vraag en druk op het water dat er ter beschikking is voor gebruik. Ook hier worden (onder andere) de bufferbekkens als oplossing naar voor geschoven.

Voor de landbouw specifiek streeft de provincie naar het opvangen van regenwater, rationeel watergebruik, minimale vervuiling en de aanmoediging van kleinschalige zuivering. Binnen de sectorale beleidsnota wordt gewag gemaakt van een aangepast vergunningenbeleid, maar hier werd niets over teruggevonden. Een aangepast vergunningenbeleid zou de kwaliteit van het oppervlaktewater immers moeten verbeteren. Daarenboven heeft **Inagro** (www.inagro.be) de opdracht om opleidingen en onderzoek in deze te voorzien voor de sector. Inagro geeft een speciale aandacht aan het oppompen van diep grondwater. In haar zoektocht naar alternatieven, werkte ze binnen een Interregproject samen met Zeeland en Oost-Vlaanderen. Verder geeft het kenniscentrum van Inagro advies aan de landbouw over beperken van waterbehoeften, de beschikbaarheid andere waterbronnen, hergebruik van water en afvalwater.

Voor de nijverheid werkt de provincie samen met de **Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij** (POM). In samenwerking met de provinciale dienst Waterlopen, begeleidt de POM bedrijven in het duurzaam bouwen, verduurzamen van gebouwen, buffering en hergebruik van regenwater en grijs water. In aanvulling op de POM werken de **twee intercommunales** (WVI en Leiedal) samen met de betreffende gemeenten voor het ontwikkelen van een visie op en beleid voor water, het gebiedsgericht ontwikkelen van sites en het implementeren van de regelgeving. (www.wvi.be, 11 mei 2012) (www.leiedal.be, 11 mei 2012). Een van de demonstratieprojecten met de steun van de provincie, is de bouw van een 'duurzame wijk' in Ieper (www.devloei.be, 11 mei 2012). Het was de keuze om via een demoproject aan sensibilisering te doen, eerder dan het uitreiken van subsidies. Binnen dit project, dat ook kadert binnen 'Future cities', een Europees Interreg-project, wordt een woonwijk van 250 entiteiten gebouwd, volgens de laatste standaarden van duurzaamheid, aldus de provincie. Uiteraard zitten hier dan ook eisen op het gebied van water bij. In de eerste plaats bij de ontwikkeling van de wijk, waar infiltratie zo min mogelijk wordt tegengehouden en hergebruik van regenwater wordt gepromoot, door hiervoor aangepaste stoepen, gescheiden riolering, huishoudelijk hergebruik,...). Daarenboven voorziet de ontwikkeling van de wijk ook expliciete ruimte voor water.

Een ander project dat zeker vermeldenswaard is, is het interregionale project "Neem de mensen mee". Dit project is een samenwerking tussen de provinciale overheden van West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Zeeland (Nederland), waarbij in eerste instantie een klimaateffectschemaboek voor de regio werd samengesteld. Dit schetsboek zal breed verspreid worden onder de bevolking. De inwoners van de provincie zullen vervolgens opgeroepen worden om zelf actie te ondernemen om op kleine schaal zowel het broeikaseffect te matigen, of zelf adaptatiemaatregelen te nemen. (www.grensregio.eu/2011/02/23/persbericht-23-februari-2011, 10 mei 2012). De impact van dit project zal zich in de toekomst moeten aantonen.

De provincie wil ook een horizontale reflex ontwikkelen op vlak van waterbeleid, binnen haar eigen diensten en bij de bevolking. Dit laatste is dan de natuur- en milieueducatie. Daarnaast heeft de provincie met **WinVorm** een opleidingsorganisatie voor overheden en andere organisaties. Na het screenen van de thema's, op vlak van het thema 'water' en klimaatadaptatie, blijken beide wel eens aan bod te komen. (www.west-vlaanderen.be/provincie/beleid_bestuur/winvorm2/Pages/default.aspx, 6 mei 2012)

De provincie verzamelt ook gegevens, om het beleid te verdiepen. De ontsluiting hiervan gebeurde alvast niet onder de noemer Integraal Waterbeleid en deze zijn dan ook moeilijk terug te vinden. (Bron beleidsintenties: West-Vlaanderen; "Sectorale Beleidsnota 2007-2012 Integraal Waterbeleid"; 2007)

Als lid van de Vlaamse Vereniging van Provincies, neemt de provincie deel aan verschillende overlegfora, zoals de CIW. Daarnaast coördineert de provincie ook het gebiedsgericht overleg voor land- en

natuurontwikkelingsprojecten en is ze vertegenwoordigd in de beheerraden van de grotere bevaarbare en onbevaarbare beken. Daarnaast nemen de ambtenaren en politieke bestuurders deel aan verschillende andere overlegstructuren. Het milieueffectrapport (plan-MER) wordt ook geadviseerd door de provincie. De provincie stelt dat zij oog heeft voor de handhaving van de regelgeving, complementair aan de andere betrokken autoriteiten.

Tot slot, legt de provincie ook grote nadruk op het verwerven van eigen domeinen. Zowel de provinciale domeinen als andere gronden in de provincie, als de groene assen (oude spoorlijnen die werden overgekocht door de provincie) zijn belangrijk. 'Water' is echter geen structurerend element voor geen van beide. Beide kunnen echter, recht evenredig met de oppervlakte en het juiste beheer, een grote impact hebben op de mogelijkheden voor het Integraal Waterbeleid

Enkele nuttige links:

www.wvi.be/nl/milieu-natuur/integraal-waterbeleid

www.west-vlaanderen.be/kwaliteit/Leefomgeving/milieu/water1/Pages/default.aspx

[www.west-](http://www.west-vlaanderen.be/kwaliteit/Leefomgeving/gemeentelijke_ondersteuning/ondersteuning/Documents/MiNaWa%20folder%20jan%202012.pdf)

[vlaanderen.be/kwaliteit/Leefomgeving/gemeentelijke_ondersteuning/ondersteuning/Documents/MiNaWa%20folder%20jan%202012.pdf](http://www.west-vlaanderen.be/kwaliteit/Leefomgeving/gemeentelijke_ondersteuning/ondersteuning/Documents/MiNaWa%20folder%20jan%202012.pdf)

5.2.2. Een cruciaal plan voor Integraal Waterbeleid: het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan

Een ruimtelijk structuurplan geeft een langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van een bepaald gebied. Het formuleert een visie in grote lijnen op het gebruik van de ruimte voor verschillende functies zoals wonen, werken, recreatie, natuur, handel, landbouw, ... Ruimtelijke structuur wordt ontwikkeld op drie niveaus: het Ruimtelijk Structuurplan (RSV) door het Vlaamse Gewest, een Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan (PRS) door elke provincie en een Gemeentelijk Ruimtelijk Structuurplan (GRS) door elke gemeente. Het meest geschikte beleidsniveau beslist over de ruimtelijke ontwikkeling van haar gebied.

Gezien het feit dat de effecten van de verstoring van de waterbalans (versterkt door de klimaatverandering) in deze provincie heel tastbaar zijn en zullen worden (zie hierboven), gezien het feit dat verschillende organisaties binnen de provincie al adaptatiemaatregelen nemen (impliciet en expliciet) en er ook trainingen worden georganiseerd voor de bevolking, kan men veronderstellen dat de klimaatverandering en dan meer bepaald de ruimtelijke invulling nodig om een klimaatbestendig Integraal Waterbeleid te voeren, expliciet in het plan of addendum zouden zijn opgenomen.

Het zou ons te ver brengen om zowel het PRSP en het Addendum tot op de bodem te analyseren. Daarom beperken we ons tot het Addendum, in de veronderstelling dat de ruimtelijke aanpassingen nodig voor het (door de kennis over klimaatverandering) vernieuwd Integraal Waterbeleid op te vangen, hierin zouden vermeld worden. Te meer omdat de wetenschap aangaande de veranderingen in neerslag en temperatuur, vooral na het goedkeuren van het PRSP tot ontwikkeling is gekomen. Door een screening van het digitale document, kan er al een eerste vaststelling gedaan worden.

Een eerste screening van het woord "klimaat" geeft geen relevante punten. Zelfs niet in het voorwoord van de bevoegde gedeputeerde, noch in de inleiding van een thema als de natuurverbindingsgebieden.

Een volgende screening op het woord 'water', geeft een aantal initiatieven die kunnen worden beschouwd als adaptatiemaatregelen binnen dit thema. Het ruilen van bestemmingen voor gronden ingekleurd als woonuitbreidingszone met andere, wordt mogelijk gemaakt onder de voorwaarde dat een eerder voorgesteld gebied zich in een risicozone bevindt. Bovendien wordt overstromingsgevoeligheid beschouwd als een negatieve factor bij het al dan niet toekennen van de

bestemming als woonuitbreidingsgebied. (West-Vlaanderen, Provinciaal Ruimtelijk Beleidsplan Addendum, 2012, P98)

Binnen het deel over de gewenste ruimtelijke structuur voor de natuur, wordt water ook beschouwd als een belangrijk criterium bij de aankoop van natuurverbindingsgebieden. poelen en meren, worden samen met beken en rivieren beschouwd als kernelementen voor de erkenning. (West-Vlaanderen, Provinciaal Ruimtelijk Beleidsplan Addendum, 2012, p105-106)

In hetzelfde deel wordt ook het Integraal Waterbeleid genoemd. Hier wordt de nadruk gelegd op de drietrapsstrategie, met inbegrip van het vasthouden en bergen, het gebruik van natuurlijke overstromingsgebieden en de aanpak van overstromingen binnen de geïntegreerde projecten. Bovendien zullen oeverzones enkel maar versterkt worden door middel van de technieken van de natuurtechnische milieubouw. De enige uitzondering voor de toepassing van deze techniek zou de instabiliteit van de oevers zijn. De provincie zal voorrang geven aan ingrepen van algemeen belang (in deze context). De bouw van bufferbekkens moet zorgvuldig worden overwogen. Als ze worden gebruikt, moeten ze multifunctioneel zijn. (West-Vlaanderen, Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Addendum, 2012, P108)

Op het beleidsterrein van de landbouw wordt er een clustering van glastuinbouw en grondloze veehouderij voorzien. (West-Vlaanderen, Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Addendum, 2012, P118)

Op het gebied van bedrijven, wordt ook gezocht naar clustering van bedrijven en het herlocaliseren van bepaalde industriële activiteiten die niet geschikt zijn voor de locatie waar ze zich vandaag bevinden. Bij het opzetten van nieuwe bedrijventerreinen, wordt het waterbeheer geïmplementeerd, complementair aan de bestaande Vlaamse regelgeving met betrekking tot regen- en afvalwaterbeheer. Het beleid is er volgens het plan op gericht om ruimte te besparen regenwaterbekkens te delen. (West-Vlaanderen, Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan Addendum, 2012, p124)

In het toerisme krijgt water de erkenning als een belangrijk element. (West-Vlaanderen, Provinciaal Ruimtelijk Beleidsplan Addendum, 2012, p132)

Over infiltratie of insijpeling valt niets te lezen in de teksten (vrijwaren van gebieden of bevorderen van infiltratie).

5.3. Intussen op het terrein: bufferen en versneld afvoeren in plaats van vasthouden, bergen en vertraagd afvoeren

Beleidsplannen zijn voornemens die intussen al dan niet realiteit geworden zijn. De perceptie vanuit het beleid strookt echter niet steeds met deze op het 'werkveld'. Daarom vertrekken we in dit deel vanuit een aantal voorbeelden, die onder andere vanuit de natuur- en milieuverenigingen aangegeven werden en zoeken we naar een oorzaak van een eventueel verschil tussen plannen en perceptie. We hopen hiermee ideeën aan te reiken voor een volgende legislatuur en verder.

5.3.1. Het beheer van de waterlopen

In een recente bevraging door de West-Vlaamse Milieufederatie (e-mail 12 maart 2012) werd gevraagd naar concrete voorbeelden van aanpak van de overstromingen en het integraal waterbeleid door de provincie. Daar men in eerste instantie de zaken aangeeft die fout lopen, zijn het dan ook veelal deze zaken die in de spotlichten staan. De goede voorbeelden komen dan ook minder aan bod binnen de antwoorden. De WMF verzamelde daarnaast echter ook bijkomende informatie om de bevraging te versterken.

Overzicht van de antwoorden en concrete info

*In het **Liebekken**:*

Veelbelovende plannen om 500 hectare terug te geven aan het meanderen en de natuurontwikkeling van de **Lie**. Naast het uitbreiden van de faciliteiten voor het vrachtvervoer over water en de vraag naar meer woon- en bedrijventerreinen, zal de druk op de geplande 500 hectare groot zijn.

Naast de **Babiliebeek** in Rumbeke zou er een overstromingszone kunnen geïnstalleerd worden binnen de oorspronkelijke beekvallei, maar deze zou dan wel deels in een woonuitbreidingsgebied liggen. Er zou dan ook een verbinding kunnen komen met het stadsbos van Roeselare. Hier wordt afgewacht.

De **Onledebeek**: Ten noorden van de ring van Roeselare begon een aannemer in maart 2012 met het graven van de bufferbekken. Een paar maanden eerder werd een aangrenzend nat weiland opgehoogd en tot akkerland verheven. Een nabijgelegen weide in 'De Tassche' bleek in maart opgehoogd te worden met de grond van het bufferbekken. Daarnaast werden er ook transporten van grond naar Ardooie en Gits waargenomen. 400 meter ten noorden van het bufferbekken liggen nog enkele ha meersen waar de Onledebeek wordt begeleid door knotwilgenrijen. Een unicum daar de rest van de bovenloop al zwaar verminkt is door afkalvende beekoevers, opgehoogde weilanden, ingebuisde nevenlopen, deels door betonstukken volgepropte beekdelen enz. Die laaggelegen bronmeersen bleken bij een veldonderzoek ook een potentiële wandelverbinding te vormen tussen Ter Kerst in Gits en de Huwynsbossen in Lichtervelde. O.a. met Westtoer werden hierrond contacten gelegd door de gemeente. Wat blijkt nu, in het najaar worden die meersen gescheurd met het oog op het 'verakkeren' en het inzaaien van maïsvelden. De knotwilgen zijn dus geen lang leven beschoren daar de wortels zullen worden afgeploegd én om wateroverlast op de akker te vermijden liet de eigenaar al weten dat hij dan maar zal ophogen (tot 30 cm mag hij dat blijkbaar zonder enige vergunning). Daarmee verdwijnt dus het laatste stuk natuurlijke buffering in de bovenloop van de Onledebeek. Dit verhaal relateert dus de opzet van de aanleg van het bewuste bufferbekken, daar vele vasthoudende capaciteiten van de bodem en de vallei onderdrukt worden.

Daarenboven zouden gronden aan het kruispunt Bruggesteeweg en Ring opgehoogd worden met grond uit dit bekken. De aannemer zou deze gronden (onvergund) klaar maken in afwachting van de herbestemming van deze gronden tot bedrijvenzone. Omwonenden brachten de respondent op de hoogte van de werken en de link met de bufferwerken een beetje verder was duidelijk te volgen door het "verbindende" slijkspoor op de weg.

De **Liebeek**: Beide zijden van de grotendeels ingekokerde Liebeek werden in het verleden al onvergund opgehoogd, door hetzelfde bedrijf dat het bufferbekken in het stroomgebied van de Onledebeek graaft. In het stroomgebied van de Liebeek wordt blijkbaar ook een klein bufferbekkentje verwacht. De gronden waar het ingeplant werd, werden in maart ook bedolven onder hopen afgegraven aarde. Blijkbaar door dezelfde firma die het bekken aan de Onledebeek groef en eigenaar is van de betreffende gronden.

De **Huwynsbeekvallei** kende een verdere degradering op vlak van waterberging door het ophogen van de landbouwgronden ter hoogte van de Heihoek. Stapels grond die er eerst jarenlang opgehoopt waren, werden uitgespreid om een drassige grond bewerkbaar te maken.

De **Heulebeek**: de gebieden waar voorheen de Heulebeek overstroomde zijn nu grotendeels bebouwd of verhoogd. Zoals aangegeven in de tekst, heeft men geen dimensionering uitgevoerd voor de aanleg

van dit bufferbekken. Dit werd pijnlijk bewezen toen twee dagen voor de opening van het bufferbekken (9 maart 2012) het hele gebied blank stond.

Voorbeelden van natuurlijke buffers die nu (deels)verdwenen zijn of te beschermen zijn:

- het voormalige overstromingsgebied langs de Heulebeek te Dadizele, ten westen van de dorpskern tussen de Moorsledestraat en de Beselarestreet : verkaveld en volgebouwd;
- het overstromingsgebied tussen de provinciebaan en de oude spoorweg te Ledegem, ten westen van de dorpskern langs de Heulebeek: intact op een klein deel na (opgehoogd voor de aanleg van de visvijvers ernaast, met of zonder nodige vergunning?);
- het overstromingsgebied ten zuiden van de dorpskern van Ledegem, reikend tot het vliegveld te Moorseele: intact;
- het grote overstromingsgebied rechts van de weg Ledegem-Moorseele (tegenover het vliegveld): voor een redelijk deel opgehoogd om de weiden beter te maken (vergund?);
- het overstromingsgebied aan de linker kant van de weg Ledegem-Moorseele, voorbij het vliegveld: deels opgehoogd en na klachten stopgezet;
- het overstromingsgebied tussen Rollegem-Kapelle en Sint-Eloois-Winkel (genoemd 'de Gavers'): vrijwel intact;
- een kleiner overstromingsgebied tussen de autosnelweg, de Roeselaarsestraat en aan de zuidkant van de Waterpachtgoedstraat tussen Rollegem-Kapelle en Sint-Eloois-Winkel: intact.

De Heulebeek zal op een aantal plaatsen wel terug meanderen. Ten westen van Moorseele wordt een oude meander hersteld en in het provinciedomein Bergelen en tussen Gullegem en Heule zal men ook de meandering hervoorzien.

De **Gavers in Harelbeke** vormen een buffergebied voor het water uit de Gaverbeek. Het gebied is zowel een toeristisch-recreatief knooppunt, als een groene buffer binnen het sterk verstedelijkt gebied Izegem-Roeselare-Kortrijk en een waterwinningsgebied. De spanning tussen deze, maakt dat de ruimte voor natuurontwikkeling niet steeds op de eerste plaats komt.

In het stroomgebied van de **Harelbeek** werd in Sint-Eloois-Winkel een bufferbekken aangelegd. Blijkt bij de eerste wateroverlast niet te volstaan. Een symptomatische aanpak, zonder rekening te houden met de uitdagingen waarvoor de klimaatverandering het beleid stelt?

De **Kasselrijbeek** heeft een hele tijd af te rekenen gehad met een vroegtijdig maaien van de oevers. Zelfs tijdens de broedperiode (kleine karekiet, blauwborst, waterhoen, ...) werd er gemaaid. Het maaisel bleef ter plaatse, wat zorgde voor sterke verzuivering. Het maaien is momenteel iets verlaat de laatste paar jaar na een persactie van Natuurpunt Zwevegem. Dit jaar werd de beek uitgediept. De baggerspecie werd op één van de weinige vindplaatsen van zomerklokjes in Vlaanderen gedumpt.

In een valleitje van de **Reutelbeek**, bij het Polygonebos te Zonnebeke werden in april 2010 drie drassige weiden doodgesproeid. De akker werden door de landbouwer aangekocht en omgezet (gedraineerd) in akkergronden. Dit was eerder een vochtig gebied (met ruimte voor infiltratie). De Reutelbeek zelf werd geherprofileerd tot een vlotte afvoer voor het gedraineerde regen- en kwelwater, dat nu nergens meer wordt opgehouden. Ook de erosie heeft vrij spel. De nog mooie weide ernaast is met wat grondoverschot ook deels geëffend om een drassig gebied weg te werken.

In het bekken van de **Scheriabeek** heeft de provincie enige tijd geleden een bufferbekken aangelegd. In dezelfde periode heeft een landbouwer de drassige depressies opgevuld.

*In het bekken van de **Brugse Polders**:*

De Blankenbergse Vaart: Een paar jaar terug werden de oevers in het kader van een natuurinrichtingsproject van de VLM hersteld (vervallen betonnen oeververstevingen werden verwijderd en nieuwe rietkragen aangeplant) wat ook de broedvogels van rietkragen ten gunste kwam, het landschap prachtig herstelde en zelfs een bedreigde soort als de meervleermuis terug bracht.

In het verleden werd in een plan van de provincie (in het kader van de zogenaamde Oudlandpolder, een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Blankenberge, De Haan en Zuienkerke) al eens een voorstel gelanceerd voor watersport op de Blankenbergse vaart maar dat werd toen afgevoerd na overleg en tussenkomst van Natuurpunt. Dat spook blijft echter opduiken: zo was er een voorstel van Stad Blankenberge om een verbinding te maken tussen de jachthaven en het de Blankenbergse vaart (vrees dat dit een poging is om de jachthaven uit te breiden in het natuurgebied), ook dat werd afgevoerd. Recent blijken binnen het stadsbestuur van Blankenberge terug stemmen op te gaan die weer pleiten voor kanovaart op de Blankenbergse vaart. De Blankenbergse vaart is een onafscheidelijk en bijzonder belangrijk onderdeel van de Uitkerkse Polder, een internationaal erkend en Europees natuurgebied, waarin door de overheid én door Natuurpunt al enorm veel geïnvesteerd is om het te herstellen. Als je het probleem ruimer bekijkt is het zo dat er meer dan voldoende onbevaarbare waterlopen zijn in de Provincie die voor watersport in aanmerking komen, zonder dat daarvoor een van onze laatste en meest waardevolle natuurgebieden moet opgeofferd worden.

Assebroekse Meersen: Het gebied wordt bemalen via een pompstation op de Hoofdsloot, die uitmondt in het kanaal Gent-Brugge. Er wordt gepland om een boezem te creëren voor het pompgemaal om het pompen efficiënter te laten verlopen. Dit betekent dat waterpeilpieken sneller zullen kunnen afgetopt worden, waardoor overstromingen in bepaalde zones minder frequent of niet meer zullen optreden. Dit zal in minder laag gelegen delen van het gebied een intensivering van de landbouwfunctie mogelijk maken.

St-Trudoledeken: in overeenstemming met dienst Waterlopen van de Provincie wil het polderbestuur het Sint-Trudoledeken betonneren tussen de brug aan de oude Kortrijkstraat en de brug aan de AJ Witterijckstraat. Dit zou gebeuren om het zwerfvuil mechanisch te kunnen ruimen, vermits de oevers te smal zijn en veelal bebouwd, verder dan de toegelaten 5 meter.

De Oudlandpolder: het gehanteerde winterpeil is een non-voorbeeld van goed beleid voor de natuurwaarden.

De Bornebeek: Het gebied wordt niet meer met een kraan gereit over 1 km (tussen de Gevaartsestraat en het kanaal Gent-Brugge), de oeverzones worden gemaaid door de provinciale landschapswacht en Natuurpunt. Dit zorgt voor interessante ecologische ontwikkelingen binnen het gebied (natuurlijke sedimentatie- en erosieprocessen, gevarieerd stroomkuilenpatroon en onderwatervegetatie). Er blijkt echter wel een probleem te zijn bij de visie van sommige lokale besturen en sectoren die nog steeds elke stremming van de stroom trachten te laten ruimen door de dienst Waterlopen. Even terug is er ook gevraagd aan W&Z om de lozingscapaciteit naar het kanaal Gent-Brugge te vergroten door een grotere uitwateringsduiker te plaatsen. Dit staat haaks op de principes voor zo veel mogelijk bovenstroomse komberging en het zou er ook toe leiden dat het natuurreserveaat Leiemeersen meer in contact komt met hypertroef kanaalwater. Het voorstel werd echter niet aangenomen door W&Z. De Bornebeek is in die zin een voorbeeld van hoe de provincie zou kunnen samenwerken met oa. de natuurverenigingen om een gebiedsgerichte aanpak te bekomen.

Het **hinterland van Zeebrugge** wordt geconfronteerd met verzilting. Dit zou het gevolg zijn van enerzijds het ontbreken van zoutwerende systemen aan de sluizen in Zeebrugge, maar ook door een gebrek aan water in het Leie- en Scheldebekken. Hoewel dit voor interessante vegetaties zorgt (bijvoorbeeld door insijpeling via Boudewijnkanaal in polders aan Ter Doest) zou kunnen teweegbrengen voor de ecologie van de regio, kan het gevolgen hebben voor de (landbouw)economie en de zoetwaterecologie.

Mouwbeek (en Veldbeek): omleidingen, verhogingen, lijkt alles mogelijk ...Hoewel het gebied als bufferruimte en natuurverbindingsgebied. Daarenboven zou de provincie onderzoeken hoe de belevingswaarde van de vallei zou kunnen verhoogd worden. Dit lijkt in strijd met wat ons werd toegestuurd.

Voor het bekken van de **Rivierbeek**, ter hoogte van de Groenhovevallei werd door het stadsbestuur van Torhout beslist om de 18 waardevolle bomen binnen een grote houtkant niet te laten rooien. Ondanks het beleid ten voordele van de kleine landschapselementen, die hun nut voor het vasthouden van water meer dan genoeg bewezen hebben, achtte het provinciebestuur het gunstig om in beroep toch een stedenbouwkundige vergunning af te leveren. Binnen het inrichtingsplan van de VLM voor het gebied (VLM, oktober 2011) wordt wel aangegeven dat houtkanten zullen worden heraangeplant. Na de wateroverlast in Baliebrugge van juli 2005 werd (in 2007) een spaarbekken gegraven, van 25.000 m, om de wateroverlast in de achtergelegen wijk aan de Polderstraat te stoppen. Deze capaciteit is een peulschil in vergelijking met de buffercapaciteit van de natuurlijke bedding (die ons werd aangegeven op 1,3 miljoen m³) en de uitbreidingen die er nog kunnen voorzien worden (door natuurlijke overstromingen) in de verschillende aanpalende natuurgebieden, of bij het herintroduceren van de vroegere veldvijvers. Uiteraard vergt dit een doorgedreven werk aan de waterkwaliteit van deze beek. Bij de hevige regenval in 2010 zit het bufferbekken aan de Ringbeek vol en vreesde men voor wateroverlast in de buurt. Het benedenstroomse pand, gelegen in habitatrichtlijngebied, wordt periodiek met zware middelen geruimd ipv natuurlijke ontwikkeling toe te laten. VMM wacht hier op het vastleggen van de IHD's om maaischema's aan te passen en voert intussen geen ingrepen meer uit in afwachting van deze vastlegging. Er zou wel een natuurvriendelijke oever gepland zijn...

Het **Beverhoutsveld** herbergt nog heel wat overstroombaar gebied, in verbinding met de Assebroekse Meersen. Door het plaatsen van een schuif op de monding van de Geuzenbeek in het kanaal Gent-Brugge, die dicht gaat bij hoge peilen op het kanaal, wordt de kombergingscapaciteit in het Beverhoutsveld niet langer benut. Nochtans zorgt dit voor een zuiverende werking op het water en een gaaf natuurlandschap en unieke biotopen (deels Habitatrichtlijngebied)

*In het **bekken van de IJzer:***

Grote Kimmelbeek: Een aantal grachten aan de Vijfgebodenstraat en omgeving werden dichtgereden door zware landbouwmachines. Daarnaast werden vorig jaar werden een aantal velden opgehoogd met grond. Deze velden zijn gelegen in overstromingsgebied. Toen dit werd aangeklaagd door de gemeentelijke overheid, werd de ophoging snel geregulariseerd en een 30 extra vrachten werden aangevoerd.

Op de grens van Vlamertinge-Reningelst, werd een weg opgehoogd, waardoor de Grote Kimmelbeek door een smalle buis moet lopen. Dit zou een deel van de overlast kunnen verhelpen, door het toepassen van gecontroleerde overstromingen.

In het gebied van **Bourgognevaart**, zorgen de Bourgognemeersen voor het vasthouden van grote hoeveelheden water.

In het Langemarks gedeelte van de **Steenbeek** wordt er in het GRS van Langemark –dat tot 27 december 2012 in openbaar onderzoek zit- een woonuitbreiding, samen met een uitbreiding van de bedrijvonzonde gepland. Deze uitbreiding wordt voorzien in een zone die regelmatig de kranten haalde omwille van haar watergevoeligheid. Met een dergelijke bestemming wordt een groot bufferend gebied verhard, dit wordt deels opgevangen door een nabijgelegen bufferbekken. De vraag blijft in welke mate deze bufferende gronden moeten worden opgeofferd aan verstening en welke de effecten hiervan zullen zijn ter plaatse en benedenstrooms.

De andere **Steenbeek** (Houthulst) ligt, zoals eerder aangegeven, vervat in het initiatief van Inagro om met Waterkwaliteitsgroepen de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren.

*In het **bekken van de Boven-Schelde**:*

Klein Ronsebeek en Beek ter Biest: op verschillende plaatsen de aangrenzende gebieden zijn bestemd als natuurgebied met aangrenzende oevers en stroken. De natuur blijkt echter niet het belangrijkste doel, delen zijn in gebruik door de landbouw, oevers werden opgehoogd met steenslag en mest en pesticiden belanden op de randen en in de beken. De provincie blijkt te zoeken naar mogelijkheden om de waterafstroom van de Beek ter Biest te vertragen, om zo tot een tragere afvoer naar de Schelde te komen.

Koebeek in Torhout: Naast de bedenkelijke kwaliteit van het water, worden er ook dammetjes opgebouwd om het water in te dammen. Zo kan het gebruikt worden om aanpalende akkers te irrigeren. Hoewel het niet verboden is om water te putten uit aanpalende beken, is het bedenkelijk dat er enerzijds dammen worden gebouwd in de beek (en het afval achtergelaten wordt) en anderzijds dat dit vervuilde water op de groenten wordt gespoten.

De **Sterrebeek** wordt na de recente wateroverlast (juli 2012) met spoed aangepakt. Hier geen bufferbekken, het zou immers drie jaar duren vooraleer deze in werking zouden kunnen treden. Daarom wordt er gewerkt met het afkoppelen van een overstort, waardoor een 20% van het water in een open beek terechtkomt (Nieuwsblad 13 juli 2012).

5.3.2. Risico's bij het ontwikkelen van de scheepvaart langs het Schipdonkkanaal dienen degelijk onderzocht te worden, niet vertrekkende van de premisse van de verbreding ervan, nodig voor het behoud van de economische positie van de haven. Immers, een mogelijke verzilting en verdroging van het omliggende gebied staan op het spel, samen met de vernietiging van een getuigelandschap. Daarenboven is dit kanaal ook onderhevig aan seizoenschommelingen (zomer droog, winter hoog debiet). In het kader van de klimaatverandering dienen daarenboven in eerste plaats no regret-maatregelen genomen te worden, waarvan men weet dat ze geen negatieve impact hebben op milieu, mens en economie.

5.3.3. Provinciale Bufferbekkens

Eén van de meest voorkomende kritieken op het beleid van de provincie is de eenzijdige benadering van de drietrapsstrategie. De provincie zou zich voornamelijk richten op het creëren van bufferbekkens (ad hoc maatregel) en dus niet het bereiken van een integrale aanpak. Binnen de beleidsteksten wordt vooral gesproken over 'waterbuffering', in de plaats van het vasthouden, bergen en afvoeren. Ook de persmededelingen van de provincie ikv Integraal Waterbeleid en het aanpakken van wateroverlast gaan hoofdzakelijk over de bufferbekkens. Infiltratie komt dan weer helemaal niet aan bod. Waterbeleid krijgt

ook een direct economische invulling (voor landbouw en industrie), eerder dan de natuurlijke functie. Op het punt van bufferbekkens heeft de WMF een lange traditie van discussie met de provincie.

In een brief aan de het diensthoofd van de administratie van waterlopen, stelt de WMF vragen bij deze aanpak. Deze werkt niet alleen averechts voor de bestrijding van droogte en helpt niet bij het creëren van biodiversiteit, maar is ook een heel dure maatregel omwille van de beperkte impact op wateroverlast. Dit laatste is dan omwille van het gebrek aan modellering en dus inschatting van de benodigde capaciteit en beste ligging en het gebrek aan toepassing van andere maatregelen. Het lijkt erop dat de locatie voor de bufferbekkens in eerste plaats economische voordelen moet leveren in plaats van een correcte plaats binnen het Integraal Waterbeleid. Het is daarenboven moeilijk te verantwoorden dat publiek geld wordt gebruikt ten behoeve van gratis water voor landbouw. Dit alles resulteert in een beleid dat niet gericht is op een duurzaam beheer van de waterbalans, maar eerder een beheer dat streeft naar een directe zichtbaarheid en inzetbaarheid van de maatregel. Daarenboven zorgt het oppompen van het water uit de bufferbekkens veelal ook voor een verdroging van het gebied rond het bekken, waardoor de ecologie niet ten volle kan ontwikkelen. De WMF stelt hiertegenover een integraal beleid waarbij oevers met behulp van blauwe RUP's herbestemd worden voor meer ruimte voor meandering en overstroming. De focus voor het vasthouden van het water moet dan in de eerste plaats bovenstrooms liggen. Symptoombestrijdende maatregelen op plaatsen met wateroverlast zijn aanvullend aan deze aanpak. Daarenboven zal een natuurlijke ontwikkeling van deze oevers niet alleen tot ruimere capaciteit leiden, maar ook tot een betere waterkwaliteit. (WMF; Brief aan dhr Vandecaveye; 12 juli 2010)

In een voorbereidend document van een **vergadering tussen de WMF en de administratie van waterlopen** wordt tevens aangehaald dat de bufferbekkens niet alleen gratis regenwater verstrekken aan de landbouw, maar dikwijls ook zo diep gegraven worden, dat via deze putten grondwater gewonnen wordt in droge seizoenen. Uiteraard heeft dit zijn effect op de grondwaterbalans in deze stroomgebieden. En, hoewel dit niet de rechtstreekse verantwoordelijkheid is van de provincie, blijken ophogingen met de uitgegraven bodem nog steeds niet van de baan te zijn en ook dit heeft zijn effecten op de waterbalans. (WMF; Overleg ontmoette Jan Vandecaveye; 6 oktober 2010). In het verslag van deze vergadering worden deze laatste punten echter weerlegd. Het regenwater wordt, volgens het diensthoofd, inderdaad gebruikt door landbouwers, maar dit is beter dan het gebruik van het oppervlaktewater. De waterbekkens zijn offline, wat betekent dat ze alleen gevuld worden bij overstroming van de stuwen. Later wordt de water weer afgevoerd via terugslagkleppen. Het uitwerken van gecontroleerde overstromingen kan enkel als er een mogelijkheid is om een knijp te installeren, bijvoorbeeld bij het kruisen van een verhoogde weg. Deze maatregelen zullen volgens hem, nooit volstaan om het gebruik van bufferbekkens te vervangen. Hij ontkent niet dat er uitgegraven grond gebruikt wordt om andere gronden op te hogen, maar geeft aan dat dit niet de verantwoordelijkheid is van de provincie, wel van de aannemer. Er bestaat discussie binnen de overheid over de infiltratie van water via bufferbekkens, maar het merendeel van de offline bekkens wordt boven het grondwaterniveau uitgegraven, zodoende worden de onderliggende lagen eerder gevoed dan leeggezogen. Daarenboven zijn de bekkens voorzien van een permanent natte moeraszone en een brede oever.

Erosie blijft ook problematisch. De oeverzones van de waterlopen zijn beschermd voor de eerste vijf meter. In het verleden zijn er inderdaad bouwovertradingen geweest en werden deze zones ook besproeid met pesticiden. Dit zou niet meer het geval zijn. De watertoets wordt immers goed opgevolgd door de provincie. Een aantal maatregelen zijn volgens het diensthoofd van eerder tijdelijke aard, zoals de beheerovereenkomsten en eventuele blauwe diensten. Deze zijn dan ook geen geschikte

maatregelen binnen een Integraal Waterbeleid.

Blauwe RUP's vergen veel administratie en dus ook tijd en leggen beperkingen op aan de bestemming van het water in deze gebieden.

De provincie heeft in het kader van modellering van de waterlopen, geen hydroloog in dienst. Waar er modellen via de VMM beschikbaar zijn, zet men die in voor de modellering. Waar deze ontbreken, kunnen de alternatieven inderdaad niet steeds optimaal onderzocht worden. (WMF; Overleg ontmoeting Jan Vandecaveye, 11 oktober 2010).

Naast het principe van de bufferbekkens, heeft men ook het **beheer van de bekkens**. In eerste instantie is er de **inrichting**. Waar de provincie geen andere mogelijkheid heeft dan een bufferbekken aan te leggen (en alle andere mogelijkheden dus grondig onderzocht zijn), kan men streven naar een bekken met een toegevoegde waarde voor het gebied. Dit kan dan het beste gebeuren door de lokale natuurvereniging te betrekken bij het plannen en uitwerken van de inrichting van het bekken. Daarenboven dient het bekken ook voldoende capaciteit te bezitten, om water op te vangen bij piekdebiet. Hiervoor dienen modellen aan te geven hoe en wanneer er gevuld wordt. Om daarenboven ook in de toekomst voldoende capaciteit te hebben (er zou langer opgehouden moeten worden en de pieken zouden intenser zijn), dienen deze modellen klimaatbestendig te zijn.

Enkele minder geslaagde voorbeelden

Aansluitend op het thema van de bufferbekkens, blijkt uit de eerder besproken bevraging inderdaad dat sommige bufferbekkens onvoldoende capaciteit bleken te hebben. Dit was bijvoorbeeld het geval voor het stroomgebied van de Harelbeek, in **Sint-Eloois-Winkel**.

Voor de aanleg van het bufferbekken in **Kuurne** ter hoogte van de Noordlaan, werd een gebied van vochtige weiden met knotwilgen en vee-drinkpoelen omgezet. Naast het verdwijnen van een ecologisch waardevol gebied, is er ook een natuurlijke infiltratiemogelijkheid minder.

Het nieuwe bufferbekken aan de **Poekebeek** in Ruiselede moet het centrum sparen van wateroverlast. Dit bekken werd geïntegreerd binnen de buffercapaciteiten van de omliggende weiden en levert in droogteperiodes water aan de landbouw. In de vallei van de Poekebeek, die gezegend is met een vrij natuurlijke meandering, worden heel regelmatig ophogingen van gronden vastgesteld, waardoor de nood aan lokale bufferruimte voor water in de toekomst zal toenemen.

Het bufferbekken aan de **Speibeek** heeft al een hele geschiedenis. Echter door het ontbreken van een globaal plan van aanleg, kent deze geschiedenis nog geen ecologische inrichting, na 20 jaar.

Hoewel er over het hanteren van bufferbekkens als maatregel tegen wateroverlast heel wat bedenkingen bestaan, kunnen ze toch fungeren als een stapsteen voor een verrijkte biodiversiteit in het gebied. Daarvoor is echter de samenwerking met de lokale natuurgroeperingen en tussen de betrokken diensten, vanaf de planningsfase, een must.

5.3.4. Individuele waterspaarbekkens

Deze bekkens of open putten worden overal te lande uitgegraven en actief gepromoot door de provincie en Inagro. In het verleden werden ze onder de vorm van de meer bescheiden vee-drinkpoelen aangelegd, als praktisch antwoord op de hoge kost van watertoevoer naar de weiden, of als drainage van vochtig land. Momenteel worden ze gekaderd in en gepromoot door het provinciaal beleid, maar blijken ze eerder resultaat van een ad hoc beleid, zonder overkoepelende visie op de verschillende factoren van ecologisch en maatschappelijk nut.

Door de beperkte capaciteit hebben ze een heel beperkt economisch nut. Daarenboven zouden andere manieren van watervoorziening minder kostelijk kunnen zijn water, dan deze putten uit te graven en te onderhouden. Daarenboven wordt de ligging van de put veelal op basis van opportuniteit, eerder dan op basis van nood aan waterbuffering bepaald. Een drassig stuk grond, een plek dicht bij het erf, of een 'verloren hoek' krijgen voorrang. Dit kan resulteren in een drainage van een veld, dat door het verlagen van de watertafel, terug besproeid moet worden. Daarenboven is ook het ecologisch nut beperkt, ze worden immers leeggetrokken bij droogte, waardoor het ecologisch leven mee de tank in verdwijnt. Door de drainage van het omliggend gebied worden daarenboven ook de doortrekmogelijkheden van de fauna uitgedroogd.

Vele van de putten zijn ook niet vergund. Deze worden soms tot op het niveau van het grondwater gedolven, waardoor er ook aan het grondwaterniveau geraakt wordt. Daarenboven gaat deze uitdelving veelal gepaard met een illegale ophoging van een ander gebied. Bij dit laatste kan ook de verbinding gemaakt worden naar de niet vergunde putten van particulieren. Hiervan is geen overzicht en dan ook niet geweten wat de invloed is op de waterstand in onze provincie.

5.3.5. Ruimte voor water

De WMF heeft als lid van de Procoro (adviesraad voor provinciaal ruimtelijk beleid) een adviserend document opgesteld over het voorgestelde addendum van het Provinciaal Ruimtelijk structuurplan. Dit werd gepresenteerd op de Procorovergadering van 12 april 2012. Binnen het oorspronkelijk PRSP wordt verwezen naar ruimte voor water als volgt:

'De Provincie wil een ruimtelijk beleid omtrent integraal waterbeheer ondersteunen. Hierbij moet het waterbergend vermogen van waterlopen prioritair worden behouden en versterkt ter voorkoming van wateroverlast. Waar mogelijk moet de winterbedding als overstromingsgebied worden hersteld. De belangrijke rol die waterlopen vervullen bij waterbevoorrading voor landbouw, industrie, drinkwaterproductie en het milieu (cf. verdroging) moet gevrijwaard worden.' (PRSP, p.156)

Binnen het deel over de **natuur** was de grootste vraag van de WMF het uitwerken van een gedurfd beleid ikv de natuurverbindingsgebieden. Daarenboven gaat is de aangegeven selectie van natuurkerngebieden limitatief en houdt ze geen rekening met de Natura 2000 gebieden, noch de nodige ruimte die voor de IHD's zal vereist worden. Daarenboven krijgen de natuurverbindingsgebieden ook niet de status zoals vereist door VIA pact 2020. De inrichting van natuur voor overstroming kan, als voldaan aan de voorwaarden van waterkwaliteit en rekening houdend met de mogelijkheden binnen het ecosysteem van deze natuurgebieden, een goed alternatief vormen voor bufferbekkens, maar ook hiervan geen sprake. Een uitbreiding van bossen in de provincie blijkt ook geen prioriteit te zijn, hoewel deze gekend zijn om hun waterbergend vermogen.

Binnen de ruimte voor de **industrie**, kan de WMF niet achter het gevoerde onderzoek staan. Hier wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige behoeften aan nieuwe gronden. Volgens de WMF werden een aantal parameters bijgevoegd, die resulteren in een overschatting van de nodige ruimte. Binnen het PRSP en het addendum, werd deze ruimte in die zin dan ook hoger ingeschat dan uiteindelijk zal nodig zijn. Daarenboven wordt ook weinig aangegeven over de ruimte die gevrijwaard wordt bij het clusteren van productielijnen, een intercommunale clustering van bedrijventerreinen of de reconversie van vervuilde en verlaten gebieden. Dit model is duidelijk een groei-model, in tegenstelling tot wat het RSV aangeeft als richtlijn. Daarenboven worden ook semi-industriële activiteiten meer en meer toegelaten in landelijk gebied. Hier gaat het dan over de biogasinstallaties en de schaalvergroting van de landbouw. Zaken die eerder thuis horen op een bedrijventerrein. We gaan ervan uit dat de provincie een

compensatiemodel achter de hand heeft, voor de ruimte die hierdoor van het water ontnomen wordt. Daarenboven hopen we dat de criteria mbt waterbalans voor de ontwikkeling van nieuwe en bestaande zones zeer streng zullen zijn.

Ook voor de **woonuitbreidingsgebieden** hopen we dat de open ruimte prioriteit krijgt, voor de uitbreiding van woonzones. Infiltratie door beperken van verharding en maatregelen op het terrein van de verkavelingen, dienen samen met het inbouwen van water als blauwe ader en zuinig gebruik en hergebruik van water standaardvoorwaarden te zijn bij het verkavelen.

Op het vlak van **mobiliteit** is de WMF blij met de aandacht voor de trage wegen (Trage Wegen). Dit zijn immers belangrijke spelers in de verbinding van de natuur en de buffering en infiltratie van water.

Voor de **clustering van een aantal agrarische functies** dient de provincie rekening te houden met de kwetsbaarheid van de regio waarin de clustering is gepland. De behoefte aan water en de risico's van het verharden van de bodem moeten goed overwogen worden alvorens de clustering wordt vergund.

De **Provinciale Domeinen** kunnen een belangrijke rol spelen in de waterbalans van de omliggende gebieden. Zowel het aankoopbeleid als het beheer dienen hiermee prioritair rekening te houden. De druk van het toerisme werkt in bepaalde gevallen averechts op de ecologische uitbouw van de betrokken gebieden. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van het toerisme op het platteland. De provincie wil de verharde parkeerplaatsen te beperken, de WMF ondersteunt deze visie.

Toerisme moet worden ontwikkeld met respect voor de natuur en open ruimte. De natuur is op zich de reden van het toerisme. Zowel bij het openstellen van de natuur, de aanleg van infrastructuur, als het beheer, dient de natuur op de eerste plaats te komen. Dit gaat dan bijvoorbeeld over de druk die de watervoorziening voor de toeristen aan de kust oplevert, de druk op de natuurgebieden, de geopperde ontsluiting van waterlopen als de Blankenbergse Vaart. Een ander voorbeeld kan men vinden in verschillende dossiers van de aanleg van golfterreinen. De Haan heeft met het KGCO een organisatie die een vergunning heeft gekregen voor het oppompen van 95.000 m³/jaar grondwater. Dit in een regio die reeds te kampen heeft met een hoge druk op het grondwater door toerisme. Daarenboven kan in de recuperatie van water uit het verblijfstoerisme een duurzamer alternatief gevonden worden.

Voorbeelden

De **Oudemaarspolder** ligt verscholen achter de Fonteintjes en loopt tot het stadsrandbos van Blankenberge. Het vertoont relictten van een oude kreek die recentelijk nog werden opgevuld. Het werd door de stad Brugge bedacht met een natuurontwikkelingsplan, maar tot op vandaag is daar nog niets van ingevuld. Integendeel, het gebied zal gastheer zijn van een hoogspanningskabel, dewelke het zicht op het gebied dreigt om zeep te helpen.

Een komgebied in de omgeving van het domein Ryckvelde, '**Het Doolhof**' aan de Margaretha Van Vlaanderenstraat, werd onlangs in het RUP Regionaal stedelijk gebied Brugge beschreven als randstedelijke groenpool Ryckvelde/ Malebos met bestemming agrarisch gebied met overdruk natuurverweving. Echter, de stad Brugge keurde er een bouwaanvraag goed voor een paardenstal voor 15 paarden, een loopstal en een bergstal voor voeding. De zaak werd door NP aangekaart bij de provincie.

Een moerassig komgebied in het **domein Puyenbroeck** (Sint-Michiels) werd voorzien van een tiental luxekavels. Hierbij wordt gebouwd in een gebied, belangrijk voor het vasthouden van water en worden tegelijk waardevolle bomen omgekapt. Daarenboven werden een heel aantal bomen, die moesten

behouden worden volgens de vergunning, neergehaald door de aannemer (die zijn nu verplicht vervangen door kleine exemplaartjes). Een gemiste kans in het kader van het gebruik van het Domein Puyenbroek als waterbergend domein.

De gemeente Wervik liet de aankoop van een uniek stuk meersengebied aan zich voorbijgaan. Dit natuurontwikkelingsgebied, de Leiemeersen, op de **Balokken**, had een moeraszone kunnen worden en dan ook ingeschakeld kunnen worden in het waterbeheer van de regio. Omwille van de aanwezigheid van een hoevegebouw, kon de grond niet opgekocht worden door ANB en is ze nu overgekocht door een handelaar uit Menen. Een gemiste kans in het kader van het Rivierherstel Leie.

In Waregem keurde het provinciebestuur de ontwikkeling van de **Blauwpoortsite** als industriegebied goed. Dit, ondanks de vele bezwaren die er werden gemaakt door de Procoro en 943 inwoners van Waregem. Daarenboven lijkt er ook nog ruimte voldoende te zijn voor inbreiding op de bestaande bedrijvzones, mits beperken van de IJzeren voorraad en reconversie van een aantal leegstaande panden. Deze beslissing gaat dan ook in tegen de kernversterking en het bewaren van open ruimte, waardevolle landbouwgebieden en kleine landschapselementen, nochtans prominent aanwezig in de communicatie van de provincie. Hoewel er compenserende maatregelen voor water werden aangekondigd, zal het verharden van deze relatief overstromingsgevoelige zone ongetwijfeld haar inpakt hebben op de waterhuishouding van de regio.

Binnen het provinciedomein de **Kemmelberg** werden een aantal nieuwe poelen gegraven om meer ruimte te geven aan de amfibieën in de regio. Het uitgraven van deze poelen zal tevens ook helpen om het afstromend water op te houden. Dit, om met een positieve noot te eindigen.

5.3.6. Ruime bewustmaking bij West-Vlaamse bevolking

Zowel via het vergunningenbeleid als bij het verstrekken van informatie kan de provincie een grote rol spelen. In Vlaams-Brabant heeft men, omwille van de bebouwingsdichtheid, gekozen om een aantal stedenbouwkundige verordeningen in te stellen: de provinciale stedenbouwkundige verordening inzake afkoppeling van hemelwater afkomstig van dakvlakken, de provinciale stedenbouwkundige verordening inzake afkoppeling van hemelwater afkomstig van verharde oppervlakten en de provinciale stedenbouwkundige verordening met betrekking tot het overwelden van grachten, baangrachten en niet-gerangschikte onbevaarbare waterlopen. West-Vlaanderen heeft geen aanvullende stedenbouwkundige verordeningen voor verharde oppervlakken en daken, wel voor het overwelden van baangrachten. Deze laatste wordt op haar beurt door heel wat gemeenten verfijnd en aangevuld op een stedenbouwkundige verordening op het regenwater.

De website van de provincie geeft bij het thema 'water' enkel de deelbekkenbeheerplannen en een link naar het openbaar onderzoek naar aanleiding van het opstellen van deze deelbekkenbeheerplannen. De provincie Vlaams-Brabant maakt ook de link naar de watertoets, verantwoord wonen aan de oever van een waterloop, individuele maatregelen rond waterzuivering, hoe een individu zelf kan meewerken aan het voorkomen van wateroverlast,... Bij de provincie Antwerpen is het aanbod aan info ook eerder beperkt. De Provincie Limburg reikt via een omweg heel wat info aan over beestjes en planten, dienst water en domeinen, integraal waterbeleid, soorten waterlopen, subsidies, waterbeheerders, waterprojecten, maar is ook eerder beperkt in bewustmaking van de bevolking. Hetzelfde voor de provincie Oost-Vlaanderen, die, hoewel vlot toegankelijk, in eerste plaats het beleid van de provincie belicht, zonder daarbij een oproep te richten aan de bevolking.

Het Klimaateffectscheetsboek dat samen met de provincies Oost-Vlaanderen en Zeeland werd opgesteld kan een aanleiding zijn om een brede bewustmaking te genereren. Dit zal de toekomst moeten

uitwijzen.

6. Eindconclusie

Integraal waterbeleid is geen populair thema, noch voor het beleid, noch voor de bevolking en de economische sectoren. Het gaat immers over het opgeven van ruimte voor water, daar waar we ze steeds gewonnen hebben. Het gaat over het teniet doen van menselijke ingrepen, terwijl we overwinning na overwinning behaalden op het temmen van het water. En ook spaarzaam zijn met water, geld uitgeven voor proper water en een natuurlijke omgeving, waardeverlies van gronden die in overstromingsgebied liggen en het niet in directe economische termen kunnen uitdrukken van de winsten die behaald worden. Maar het moet.

Het provinciale beleid zet reeds voorzichtige stapjes naar een integraal waterbeleid. Heel wat projecten bewijzen dat er wel (gefragmenteerde) interesse is. Echter, vele ingrepen wijzen er echter op dat Integraal Waterbeleid soms wordt ingezet om in eerste plaats directe economische belangen te dienen, met gevolg dat de focus op de toekomst op de achtergrond verdwijnt.

Als koepel van de West-Vlaamse Milieu- en Natuurverenigingen willen we nog maar eens pleiten voor de meest robuuste en flexibele aanpak van het Integraal Waterbeleid. Een aanpak die de natuurlijke bergingsmogelijkheden van een waterloop ten volle benut. Daarenboven moet deze ook de waarde van de natuur inzien, om klimaatverandering (droogte- en neerslagpieken, verzilting en zeespiegelstijging) en de druk van de mens op het watersysteem op te vangen, door middel van meer en beter verbonden natuur.

West-Vlaanderen moet een voorbeeldprovincie worden. De ligging brengt haar immers als eerste in contact met de gevolgen van de klimaatverandering. Haar karakter geeft haar de kans om deze uitdaging ook tot een eigen voordeel om te buigen. Integraal Waterbeleid, het zit in ons?

Bron: Milieuzorg op School